JUBILEUMNUMMER

Een halve eeuw Nederlandse Malacologische Vereniging

door

J.G.J. Kuiper

1. Inleiding . . . . . blz. 1555

2. De groei van het ledencorps. . . . . blz. 1557

3. Het onverbiddelijke artikel 6.1[a] . . . . . blz. 1561

4. Verzamelreizen en verzamelingen . . . . . blz. 1561
(De schelp in de Gouden Eeuw; de Shell en de schelp; verzamelreizen van leden; particuliere collecties; privé musea; verzamelaars in de pers)

5. Contacten in binnen- en buitenland . . . . . blz. 1567
(Anatomische en determineerdagen; stedelijke, regionale en internationale werkgroepen; opvang nieuwe leden en informatiebladen; contacten buitenland; internationale congressen)

6. Projecten en andere initiatieven . . . . . blz. 1573
(Mollusken Comité; Europese inventarisatie molluskenfauna; Fossielenatlas; revisie Conidae; wettelijke bescherming mollusken; herdruk standaardwerken)

7. Boeken door en voor leden . . . . . blz. 1576

8. Malacologische proefschriften van leden . . . . . blz. 1578

9. De ontwikkeling van Basteria . . . . . blz. 1581

10. Het Correspondentieblad . . . . . blz. 1584

11. Laureaten en honneurs . . . . . blz. 1586
(Prijzen en penningen; eponiemen; honoraire functies; erelidmaatschappen; eredoctoraten)

12. Slotwoord . . . . . blz. 1591

1. Inleiding

Geschiedenis kan op vele manieren geschreven worden, afhankelijk van de beschikbare bronnen, van het standpunt dat de schrijver inneemt en van de aspecten die hij wil belichten. Dat geldt ook voor de geschiedenis van een vereniging.

Nu mij de eer te beurt valt om bij gelegenheid van een lustrum der Nederlandse Malacologische Vereniging een terugblik te werpen op een halve eeuw geschiedenis, moet ik in de eerste plaats rekening houden met het feit, dat bij het veertigjarig bestaan reeds een voortreffelijk historisch overzicht was samengesteld door mevrouw Van der Feen (CB 161: 298) en dat de heer Nieuwenhuis een duidelijk verslag heeft uitgebracht over de daarop volgende periode van 1972 tot en met 1977 (CB 180: 740). Hieraan vasthakend zou ik dus kunnen volstaan met een supplement volgens hetzelfde schema over de laatste vijf jaar. Voor een belangrijke mijlpaal als het tiende lustrum lijkt mij dit echter niet voldoende. Liever wil ik trachten een volkomen nieuw gezichtspunt in te nemen en, bij voorbeeld, mijn gegevens ordenen rond een kritische vraag als: Is de NMV wel zo'n bloeiende vereniging?

In tegenstelling tot de bovengenoemde verslagen die het verenigingsleven meer van een bestuurlijk standpunt uit belichten, zou ik ditmaal het accent willen leggen op de inbreng van de 'basis', op de initiatieven van de leden. Dat betekent, dat weinig of niets gezegd zal worden over onderwerpen als bestuur, bestuursleden, notulen, statuten, reglementen, bibliotheek, financiën, kascommissies, ledenvergaderingen, verenigingsexcursies e.d., maar des te meer over de activiteiten der enkelingen, hun reizen en verzamelingen, hun geschriften, hun onderlinge contacten, hun initiatieven in verenigingsverband, hun malacologische aspiraties, en, tenslotte, ook de tekenen van waardering die zij nu en dan voor hun werk en hun onderzoek oogstten. Er worden enkele grafieken gegeven, betrekking hebbende op de groei van het ledencorps en op de ontwikkeling van Basteria en het Correspondentieblad.

Wanneer er hiaten in mijn verhaal zouden blijken te zijn, komt dit doordat het CB, dat mijn voornaamste bron was, lang niet altijd volledig is naar de smaak van een kroniekschrijver, en ook omdat ik al te lang uit Nederland weg ben om alle leden en hun bekwaamheden persoonlijk te kennen. Daarom waardeer ik het, dat vele leden het manuscript van dit verslag hebben willen lezen en corrigeren of aanvullen.

De molluskenkunde maakt, wat de belangstelling van biologen en natuurliefhebbers betreft, in vele landen ontegenzeggelijk een bloeitijd door. Die bloei wordt door verschillende factoren begunstigd. Men beseft dit goed, wanneer men, wat Nederland betreft, de maatschappelijke toestand van nu vergelijkt met die van een halve eeuw geleden. Auto- en vliegreizen naar verre oorden worden in toenemende mate gemeengoed, waardoor het potentiële excursieterrein oneindig vergroot wordt en waardoor veel nieuw studiemateriaal binnen onze grenzen komt en de collecties verrijkt. Niemand op de ledenvergaderingen der NMV kijkt nog verwonderd op, als leden hun afwezigheid verontschuldigen wegens veldwerk in Calabrië of op Kreta. De prachtige ontwikkeling van de binoculaire prismaloupe, van de kleurenfotografie, de kleurenfilm, de typografie, de raster electronische microfotografie (de zg. S.E.M.) die een ruimtelijk beeld geeft onder sterke vergroting, de moderne dataverwerking, de stroom van fraai geïllustreerde boeken over mollusken, dit alles heeft de beoefening van de molluskenkunde bevorderd, zowel op beroepsniveau als op dat van de amateurs, niet

alleen in Nederland, maar in vrijwel alle cultureel ontwikkelde landen. Men denke alleen maar aan de toeneming van het aantal malacologische verenigingen in de wereld en aan het groeiende aantal malacologische tijdschriften om nog maar niet te spreken van de vele malacologische artikelen op fysiologisch, parasitologisch, oecologisch, palaeontologisch en ander gebied, gepubliceerd in niet-malacologische tijdschriften.

Er is ook een stimulerende wisselwerking gegroeid tussen wetenschappelijke instellingen en dito verenigingen. Een vereniging als de onze zou vleugellam zijn zonder de gastvrijheid en de inspirerende hulp van musea en laboratoria, en deze laatste instellingen verliezen tegenwoordig aan geloofwaardigheid als zij er niet in slagen een achterban te vormen. Zij hebben, eerst schoorvoetend, later aangenaam verrast, hun maatschappelijke nevenfunctie ontdekt. Prof. H. Engel formuleerde deze ontwikkeling duidelijk in zijn inaugurele rede op 6 november 1950, waarin hij o.m. stelde, dat het Zoölogisch Museum de taak heeft 'te zorgen, dat niet alleen de wetenschap, maar ook het grote publiek, de zeer vele amateurs, die ons land rijk is, alsook de scholen en vooral de studenten profiteren van de schatten door spreker's voorgangers en hun medewerkers verzameld' (CB 37: 314). De fraaie tentoonstelling 'Schelpen', die in 1959 enkele maanden lang in het Zoölogisch Museum te Amsterdam gehouden werd en die duizenden bezoekers trok (CB 83: 825), illustreert deze moderne opvatting, evenals ook de grote tentoonstelling die er in 1974 geopend werd bij gelegenheid van de viering van het veertigjarig bestaan der NMV. In dezelfde tijd werd in het Rijksmuseum te Amsterdam een boeiende tentoonstelling over 'De schelp in de Kunst' gehouden (zie Kunstkrant no. 2).

Het feit, dat de vergaderingen van de Vereniging sinds jaar en dag beurtelings in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, het Zoölogisch Museum te Amsterdam en de Vrije Universiteit te Amsterdam gehouden worden, spreekt ook duidelijke taal. Daarnaast hebben o.m. het Hugo de Vrieslaboratorium te Amsterdam, het Teylers Museum te Haarlem en de Diergaarde Blijdorp te Rotterdam vaak gastvrijheid geboden.

De Vereniging bestaat uit biologen en amateurs, met allerlei 'overgangsvormen', steeds echter gevogelte van diverse pluimage, zowel wat aanleg, karakter, vorming, ervaring als ambitie en kundigheid betreft, maar de gemeenschappelijke noemer is de belangstelling voor de molluskenkunde, hoe deze belangstelling ook van persoon tot persoon georiënteerd moge zijn. Het is een kwestie van bestuursbeleid om van de individuele bekwaamheden te profiteren in het verenigingsverband. De jurist is de aangewezen man wanneer het om statuten en reglementen gaat, de linguist is welkom om een oogje in het zeil te houden bij het taalgebruik, de archivaris zodra selectie, registratie en beheer van verenigingsdocumenten ter sprake komen, de uitgever voor advies in typografische en publicistische aangelegenheden, de journalist voor contact met de pers, de onderwijsman voor leiding van jeugdleden. De zakenman, de ingenieur, de bestuursambtenaar, de zeeman hebben, zoals uit het CB blijkt, ieder een eigen kijk op bepaalde verenigingsproblemen. Er zijn onder de leden goede sprekers, anderen weer zijn sterker in het formuleren op papier, er zijn begenadigde tekenaars en bekwame fotografen, voortreffelijke veldwerkers, rasechte verzamelaars, organisatoren, animators van bijeenkomsten, en er zijn er heel wat met ideeën ontleend aan hun beroep. Het voordeel van deze gevarieerdheid in een vereniging beseft men pas goed, wanneer men onze vergaderingen vergelijkt met die van geheel uit vakgenoten bestaande zustervereniging, die vaak niet veel meer lijken dan colloquium- en publiceergemeenschappen.

Het cynische adagium 'publish or perish' (publiceer of krepeer), dat de zinspreuk van de moderne citatie-analyse zou kunnen zijn, bestaat gelukkig in onze Vereniging niet. De waarde van een verenigingslid wordt niet in de eerste plaats door zijn publicaties bepaald, maar door zijn inbreng in de gemeenschap, het verenigingsleven.

De hier geboden terugblik is geen chronologisch relaas, Was het dat wel, dan zou er zeker een hoofdstuk over de ook voor onze Vereniging moeilijke oorlogsjaren aan toegevoegd moeten worden. Nu evenwel in 1984 allerwege 'D-day' herdacht werd, past het ons hier de Nederlandse malacologen te gedenken die in de oorlog om het leven kwamen: G. Monnickendam, biologisch student te Amsterdam, 'slachtoffer van de Duitse terreur' (CB 25: 145); B. Immerzeel, een ijverig lid van de toenmalige Strandgroep van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, gefusilleerd in 1942; Ir. A.H. Schelling en A.C.C. Hoogermolen, die beiden omkwamen in concentratiekampen. Ons medelid Huibert van der Maaden, medeoprichter van de NMV, werd in 1943 door de Gestapo (=Geheime Staatspolizei) opgepakt wegens hulp aan ondergedoken Joden en wegens het luisteren naar en verspreiden van geallieerde nieuwsberichten, en in de beruchte strafgevangenis van Scheveningen, het zg. 'Oranjehotel', opgesloten. Alleen al voor het laatstgenoemde vergrijp kreeg hij negen maanden. Later werd hij overgebracht naar het concentratiekamp Sachsenhausen bij Berlijn. Tot aller opluchting keerde hij na de Bevrijding heelhuids terug. Kort daarna kon hij het penningmeesterschap weer op zich nemen. Bij het impulsieve vertrek van Dr. Henrard in 1948 (CB 162: 337), volgde Van der Maaden hem uit solidariteit. Eerst in 1975 liet hij zich weer als lid inschrijven. Op 3 juli 1984 overleed hij op de leeftijd van 80 jaar.

In hoofdstuk 11 is uiteraard alleen sprake van wetenschappelijke, niet van andere onderscheidingen. Een uitzondering moge hier echter wel gemaakt worden ten aanzien van het Verzetsherdenkingskruis, dat toegekend werd aan hen die metterdaad aan het verzet tegen de bezettende macht hebben deelgenomen. Voor zover bekend, is één lid der NMV drager van dit Kruis: Louis Butot.

2. De groei van het ledencorps

Zoals grafiek A toont, telde de Vereniging in 1934, kort na de oprichting, 33 leden. Zes jaar later (1940) werd het getal 100 bereikt. Het duurde daarna 18 jaar (1958) voordat het 200ste lid werd ingeschreven. Van toen af werd de curve steiler. Binnen 6 jaar (1964) werd het 300ste lid geboekt. Van 1969 af verlangzaamde de groei, maar niettemin kon in 1974 het 400ste lid begroet worden. Het magische getal 500 werd nu een prestigieus streefgetal. In 1981 werd het aantal van 459 gehaald, maar van toen af trad er een daling in. Eind 1983 was het aantal werkelijke leden weer beneden de 400 gezakt.

De daling wordt geanalyseerd in de grafieken B, C en D. Op de horizontale as van C is het aantal ingeschreven leden aangegeven, beneden die lijn het aantal afgeschrevenen. Het jaar 1975 was met 41 inschrijvingen, alleen in Nederland, een topjaar. Daarna ging het gestadig omlaag. Van 1977 af bleef het aantal inschrijvingen per jaar vrij stabiel, doch datzelfde jaar werd het verontrustende aantal van 38 afschrijvingen geregistreerd. Berekend over de laatste 5 jaar zijn er in Nederland 72 inschrijvingen en 89 afschrijvingen van natuurlijke personen (bibliotheken en andere instellingen niet meegerekend) geboekt. I n N e d e r l a n d g a a t d u s h e t a a n t a l l e d e n d e l a a t s t e j a r e n a c h t e r u i t .

Tegenover de daling van het binnenlandse ledental staat, zoals uit grafiek D blijkt, een zwakke stijging van het aantal buitenlandse leden; echter kende 1983 een ongekend groot aantal afschrijvingen. Niettemin werden in de laatste lustrumperiode 71 buitenlandse leden ingeschreven, en 40 afgeschreven. Het aantal buitenlandse leden neemt dus langzaam toe. Een verklaring van dit laatste verschijnsel ligt vermoedelijk in het feit, dat B a s t e r i a i n t e r n a t i o n a a l s t e e d s m e e r a a n s p r e e k t .

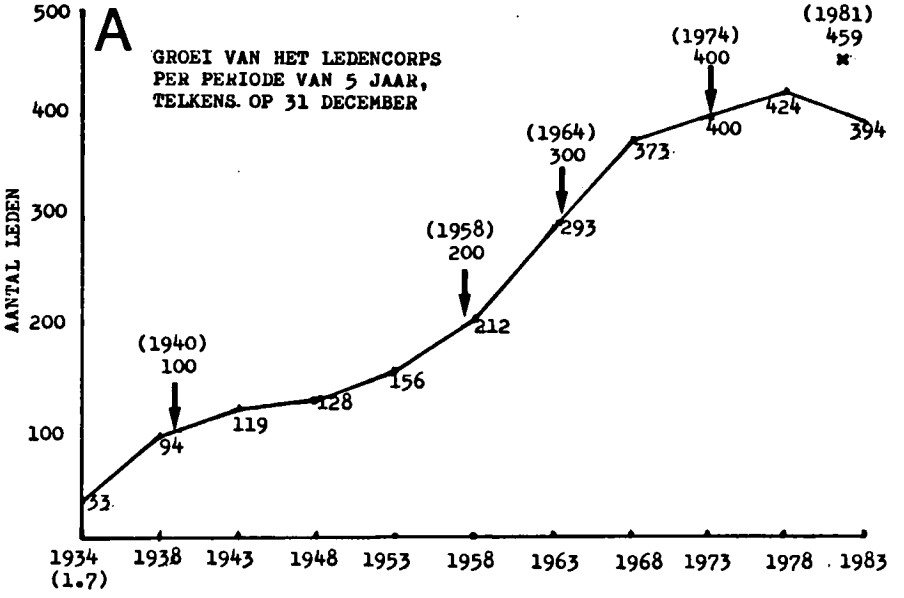
In grafiek B zijn de thans in Nederland wonende leden gegroepeerd volgens de (lustrum)periode van inschrijving. Van de eerste 15 jaren (= 3 periodes) zijn er begrijpelijkerwijs nog weinig over, maar daarna stijgen de kolommen regelmatig. Er zou uit kunnen blijken, dat, ondanks verloop, de 'trouwgraad' der leden hoog is. In de laatste lustrumperiode is er echter een duidelijke vermindering van 'blijvers' (dwz. aantal inschrijvingen minus aantal afschrijvingen). Het is belangrijk naar de oorzaak hiervan te zoeken.

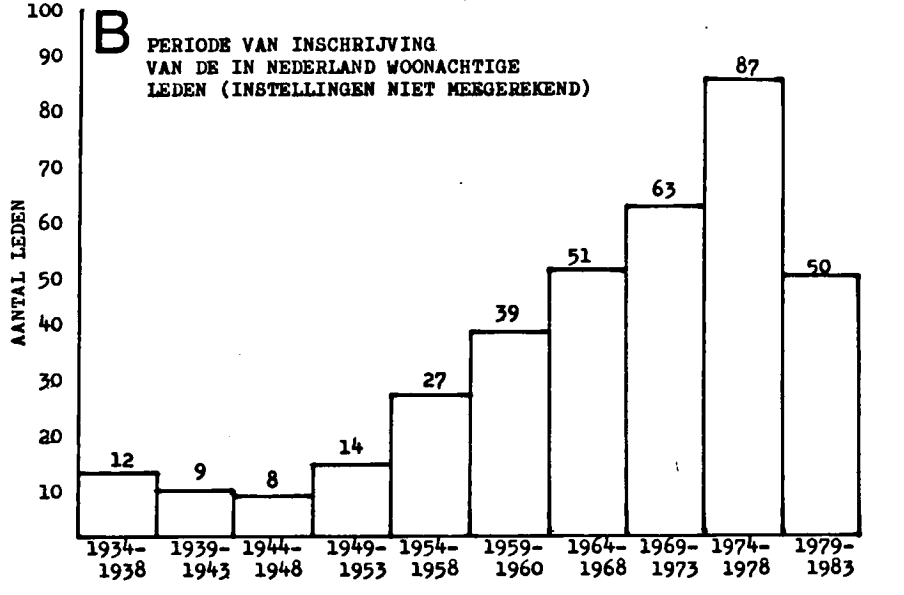
Er is wel eens vermoed, dat het verloop van het ledenbestand veroorzaakt wordt door nieuwe leden, die, met het gevoel te hoog gegrepen te hebben, na een of twee jaar hun lidmaatschap weer opzeggen. Dergelijke gevallen kunnen voorkomen, maar in 1983 was dat bepaald niet het geval. De opgezegde lidmaatschappen waren namelijk minstens 4 en hoogstens 31 jaar oud. Elf der afgeschrevenen waren langer dan 10 jaar lid, en 6 zelfs langer dan 20 jaar!

Opzegging van het lidmaatschap houdt stellig ook verband met contributieverhoging. Grafiek G geeft een beeld van de successieve verhogingen. De eerste 35 jaren ging de contributie slechts zeer langzaam omhoog. Een kentering kwam omstreeks 1970. Het maken van een parallel met het algemene welvaartspeil in ons land, toen financieel alles mogelijk leek, ligt voor de hand. Tekenend voor het toenmalige vertrouwen in de onuitputtelijkheid van de staatsruif was de, stellig ironisch bedoelde, academische stelling 'De activiteiten van particuliere verzamelaars van biologische objecten dienen door de overheid financieel ondersteund te worden' (Jeekel 1968).

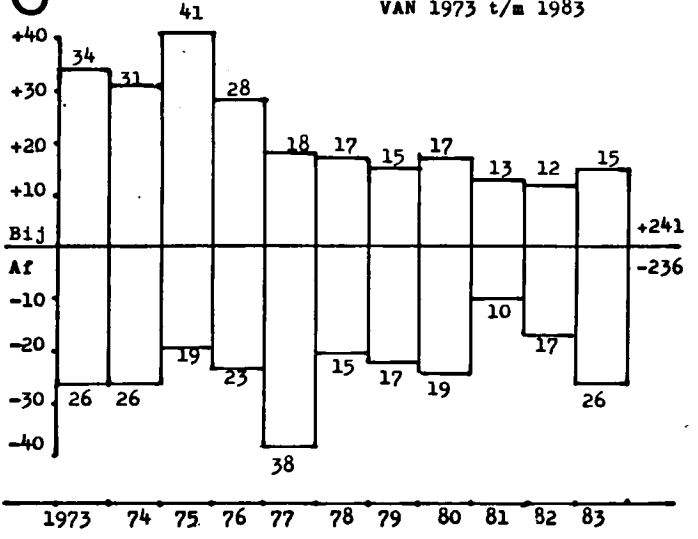
In de algemene ledenvergaderingen zijn voorstellen tot contributieverhoging steeds haalbare kaarten, omdat men zo gauw geen alternatief ziet. Er zijn tegenwerpingen, maar deze worden behoedzaam van de tafel geveegd en daarna wordt beslist met handopsteken. In 1983 stemden twee derden van de aanwezigen vóór contributieverhoging en één derde tegen. Het voorstel werd dus aangenomen, maar niemand telde de brokstukken. In het enkele maanden later verschenen verslag van de vergadering staat een zinnetje, dat tot narekenen uitnodigt, nl. 'andere leden vrezen, dat de kosten van ledenverlies hoger zullen zijn dan de baten van contributieverhoging' (CB 214: 1397). Welnu, deze leden konden wel eens gelijk hebben. De kosten bedroegen 45 x ƒ 42,50 = ƒ 1.950,-. Daarentegen waren de baten van de laatste contributieverhoging 450 x ƒ 2,50 = ƒ 1.125,-. De verliespost kan dus op globaal ƒ 800,- becijferd worden. Dit betekent inkrimping van het budget, terwijl juist het tegenovergestelde bedoeld was!

De gulden regel die uit deze ervaring blijkt, is: geen contributieverhoging zolang de curve van het ledenbestand een dalende trend toont.

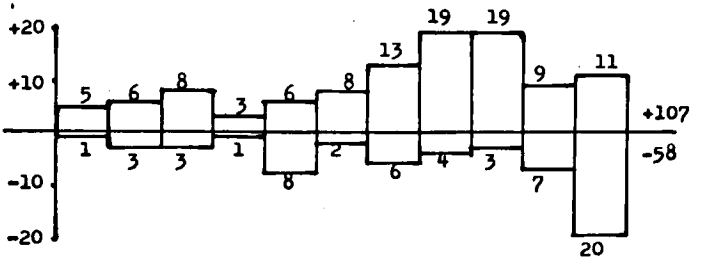

A
GROEI VAN HET LEDENCORPS
PER PERIODE VAN 5 JAAR,
TELKENS OP 31 DECEMBER
AANTAL LEDEN
500
400
300
200
100
(1940)
100
(1958)
200
(1964)
300
(1974)
400
(1981)
459
53
94
119
128
156
212
293
373
400
424
394
1934
(1.7)
1938
1943
1948
1953
1958
1963
1968
1973
1978
1983

B
PERIODE VAN INSCHRIJVING
VAN DE IN NEDERLAND WOONACHTIGE
LEDEN (INSTELLINGEN NIET MEEGEREKEND)
AANTAL LEDEN
100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
12
9
8
14
27
39
51
63
87
50
1934-
1938
1939-
1943
1944-
1948
1949-
1953
1954-
1958
1959-
1960
1964-
1968
1969-
1973
1974-
1978
1979-
1983

C IN- EN AFSCHRIJVINGEN VAN LIDMAATSCHAPPEN IN NEDERLAND VAN 1973 t/m 1983

D IN- EN AFSCHRIJVINGEN VAN LIDMAATSCHAPPEN IN HET BUITENLAND VAN 1973 t/m 1983

3. Het onverbiddelijke artikel 6.1[a]

Artikel 6.1[a] van de statuten bepaald, dat het lidmaatschap eindigt 'door overlijden van het lid'. In de beginjaren van de NMV werden in het CB de namen der overledenen vermeld, zonder commentaar, en werd op de eerstvolgende ledenvergadering een minuut stilte in acht genomen. In latere jaren kwam het gebruik om zo mogelijk van elk overleden lid een kort 'in memoriam' in het CB of in Basteria op te nemen, geschreven door iemand die de overledene persoonlijk goed gekend heeft. Deze herdenkingsstukjes gaan echter op de duur verloren in de massa tekst, vooral ook doordat indexnummers meestal geen biohistorische rubriek bevatten. Er is altijd een systematische index, een auteursregister en soms een zaakregister, maar zelden vindt men in tijdschriftseries een register op biografieën en necrologieën, wat o.m. het opzoeken van biohistorische gegevens zeer bemoeilijkt. Om deze reden volgt hieronder een alfabetische lijst van de herdenkingsstukjes gepubliceerd in het CB en in Basteria. Deze lijst moge tevens het bewijs zijn, dat de Vereniging ook bij de viering van haar vijftigjarig bestaan haar vroegere leden niet vergeet. Zij hebben een plaats in de geschiedenis der Vereniging.

Achter de persoonsnaam is het jaartal van overlijden vermeld. CB betekent: Correspondentieblad; B, Basteria.

C.M. Aalbers-Noorduyn '43 (CB 25: 145); D. Aten '67 (CB 198: 1118, 122: 1293); Ch.G.F.H. Bayer '56 (CB 43: 380, B 21: 29); M. Boissevain '59 (CB 82: 809); H. Boschma '64 (CB 171: 548); C. Brakman '55 (CB 60: 569); A.L. Brandhorst '71 (CB 145: 45); J. Bremer '42 (CB 25: 145); L. Dorsman '49 (CB 33: 269); H. Engel '81 (B 45: 91); F.C.J. Fischer '73 (CB 154: 186); G.L.W. Gratama '66 (CB 119: 1248); A. Haandrikman '83 (CB 215: 1426); J.Th. Henrard '74 (CB 162: 333, B 39: 69); W.F. Hoffman '82 (CB 216: 1448); A.C.C. Hoogermolen '45 (CB 25: 145); Ph. van Hooven '79 (CB 189: 909); B. Immerzeel '42 (CB 25: 145); F.J. Janssen '70 (CB 139: 1539); G. van Koert '52 (CB 47: 424); P.P. de Koning '55 (CB 61: 587); P. Korringa '79 (CB 189: 909, B 44: 55); F.P. Koumans '77 (B 41: 87); H.J.A. Kraai '41 (CB 25: 145); G. Monnickendam '41 (CB 25: 145); B. van der Most '80 (CB 193: 993); J.R. Müller '52 (CB 47: 424); H. d'Olivat '69 (CB 134: 1475); L.S. Paardekooper '66 (CB 118: 1235); C.A. van der Peijl '77 (CB 178: 702); L.P. Pouderoyen '77 (CB 179: 713); L. de Priester '68 (CB 130: 1391); J. Prins '41 (CB 19: 110); H.C. Redeke '45 (CB 25: 145); C.O. van Regteren Altena '76 (CB 174: 614, B 41: 1); J. Rempe '75 (CB 167: 450); J.P. de Ruwe '66 (CB 119: 1248); A.H. Schelling '45 (CB 25: 145); A.K. Schuitema '82 (CB 214: 1398); M.J. Sirks '66 (CB 119: 1248); A. Slabber '76 (CB 174: 614); J.G. Sloff '79 (CB 190: 923); H.G. de Smit '64 (CB 111: 1156, 115: 1208); A. Stiva '83 (CB 217: 1477); P. Tesch '62 (CB 98: 999, B 23: 131); L.A.W.C. Venmans '59 (CB 86: 862); J. Voorwinde '82 (CB 217: 1476); K. Wanningen '55 (CB 58: 556); I.A.J. de Wilde '55 (CB 61: 581).

Het is spijtig, dat van andere overleden leden nimmer een 'in memoriam' in het CB werd geplaatst.

4. Verzamelreizen en verzamelingen

Nederland is, wat zijn molluskenfauna betreft, een arm land. De enige endemische soort waarop wij konden bogen (CB 217: 1481), is na de bouw van de Afsluitdijk uitgestorven. De belangstelling voor schelpkunde in engere zin, en voor malacologie in ruimere zin, is er niettemin groot.

Die belangstelling is vier eeuwen oud. Zij ontwaakte aan het eind van de zestiende eeuw, toen Oostindiëvaarders exotische schelpen en andere tropische natuurproducten meebrachten (CB 170: 530). De burgers waren verrukt van de in ons land onbekende en onvoorstelbare vormen- en kleurenpracht, en legden verzamelingen aan. Er verrezen vele kleine particuliere musea, de zg. naturaliën- of rariteitenkabinetten, die trefpunten in het sociale leven werden. Sommige ervan werden beroemd en vonden zelfs hun weg naar het buitenland. Tsaar Peter de Grote kocht die van de Amsterdamse apotheker Seba. Er zullen stellig ook studieclubs geweest zijn. In oude geschriften wordt er, voor zover mij bekend, slechts één met name genoemd, namelijk de 'Liefhebbers van het Neptunuskabinet' (± 1720) te Dordrecht, waarvan de deelnemers, wier namen bekend zijn, elke week een middag bijeenkwamen om 'over die Liefhebbery' tot 'opheldering der zelve, met malkanderen te spreeken' (Basteria 2: 64). Het is vermoedelijk de eerste conchologenclub ter wereld geweest. Schilders kozen schelpen als model. Beroemd zijn de realistisch uitgebeelde stillevens van schelpen, soms, wat de compositie betreft, met een symbolische (CB 170: 535) of allegorische betekenis, van resp. Balthasar van der Ast, Ambrosius Bosschaert en zijn drie zonen (CB 170: 530), Jan van Kessel, Frank Francken, Harmen van Steenwijck, Hendrick Goltzius, Adriaen Coorte, Joachim Uytewael. Jan Govertsen was waarschijnlijk de eerste schelpenverzamelaar die ooit geportretteerd werd. Zijn door de beroemde Haarlemse schilder en graveur Goltzius geschilderd portret (1603) hangt nu in het Museum Boymans van Beuningen te Rotterdam. Ook Rembrandt raakte onder de bekoring. Hij maakte in 1650 een ets van Conus marmoreus.

Beeldhouwers ontdekten de schelpen als architectonisch ornament. In de eerste helft van de zeventiende eeuw maakten zij schelpenfestoenen ter versiering van gebouwen, zowel kerken als herenhuizen en paleizen (CB 170: 530, 171: 557), een uniek verschijnsel in Europa. Er bestaan nog vele voorbeelden van in Middelburg, Zierikzee, Delft, Den Haag, Leiden, Amsterdam, Franeker, Utrecht en misschien nog wel meer steden. Er is tot nu toe weinig op gelet. Het praalgraf van Michiel de Ruyter in de Nieuwe Kerk te Amsterdam, is bezaaid met gebeeldhouwde tropische schelpen.

Edelsmeden maakten van Nautilusschelpen kostbare 'Nautilusbekers', rijk versierd met allegorische of mythologische voorstellingen, in goud en met edelstenen. Enkele musea bezitten er nog exemplaren van. Op de grote antiekbeurs die in mei 1983 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam gehouden werd, was een uitzonderlijk fraai specimen te zien, in 1607 vervaardigd door Morpurgo.

De in West-Europa nog bestaande schelpengaanderijen en -salons, de zg. schelpengrotten (CB 101: 1053) en 'bufetten' getuigen van de enorme hoeveelheden schelpen die in die tijd herwaarts gebracht moeten zijn.

Drukkers gaven, vooral in de 18de eeuw, fraaie plaatwerken over schelpen uit. Er was kennelijk veel vraag naar.

In de dichtkunst kreeg de schelp, zij het sporadisch, een plaats: Ph. van Borsselen (CB 170/ 531), J. Cats (CB 210: 1339).

Bijzonder is het realisme, ook in de zg. 'vanitas' voorstellingen (CB 170: 535), waarmee de schelpen afgebeeld werden. Er was niet, zoals in zuidelijke landen, een neiging tot stileren. Dit realisme, dat wel een karaktertrek is van de bevolking van Noord- en West-Europa en dat van een nuchter waarnemingsvermogen getuigt, is een belangrijke voorwaarde voor de zich later ontwikkelende wetenschappelijke studie der mollusken.

De in de Gouden Eeuw ontstane associatie van schepen en schelpen heeft in de twintigste eeuw een moderne vorm gekregen. Een van 's werelds grootste industriële ondernemingen, de Koninklijke Shell, koos niet alleen

een schelp, nl. de Jacobsmossel, als embleem, doch doopte ook elk der schepen harer grote vloot met de naam van een schelp. Bij gelegenheid van het 70-jarig bestaan in 1957 gaf de Shell een prachtig plaatwerk uit, getiteld 'The Scallop', waarin deskundigen verscheidene aspecten van het onderwerp belichten (CB 72: 704). Het jaar 1971 werd, wat de publiciteit van de Shell betreft, in het teken van de schelp geplaatst. De firma bracht enorme hoeveelheden tropische schelpen naar Europa en distribueerde die via benzinestations, elk exemplaar gedetermineerd en verpakt in een plastic zakje. Er werd een eenvoudig boekje bijgevoegd over 'Schelpen in de wereldzeeën', gedrukt in vele talen.

In de tweede helft van de twintigste eeuw wachten malacologisch geïnteresseerden niet meer passief af, doch gaan zelf op reis. Hun ervaringen worden in vergaderingen verteld en vaak in het CB opgetekend. De volgende lijst geeft een indruk van de reis- en verzamellust der Nederlandse malacologen. Deze opsomming is in zoverre niet volledig, dat sommige leden niet over hun reiservaringen in het CB berichten en de gegevens liever bewaren voor een wetenschappelijke publicatie.

De getallen achter de persoonsnamen verwijzen naar het nummer en de bladzijde van het CB.

Amerika
Canada (Bernard 102: 1055; Biekart 202: 1183).
Noord-Amerika (Coomans 89: 905, 93: 951, 106: 1104; Bruggeman-Nannenga 151: 156, 155: 205; Hopman 208: 1293).
Cayman eilanden (Wagenaar Hummelinck 195: 1045, 196: 1052).
Antillen (Coomans 71: 688, 78: 772).
Curaçao (Wagenaar Hummelinck 102: 1056, 201: 1167; Van Pel 155: 203; Breure 166: 440; Coomans 167: 452; Hovestadt 198: 1123; De Boer 200: 1151; Hovestadt & De Boer 208: 1300; De Jong & Kristensen, bijl. CB 1965 en 1968).
Barbados (Mollema 193: 1001).
St. Eustatius (Hovestadt 195: 1042).
Venezuela (Breure 172: 569).
Suriname (Van Regteren Altena 166: 427).
Latijns Amerika (Breure 182: 779).

Afrika
Zuid-Afrika (Van Bruggen 79: 786, 82: 820, 95: 973, 101: 1046, 191: 941, 122: 1299).
Mozambique (Van Bruggen 86: 870, 90: 913).
Malawi (= Nyasaland) (Van Bruggen 216: 1466).
Ethiopië (Hoffman 216: 1448).
Rode Zee (Mienis 138: 1529, 144: 38, 160: 288, 165: 418).
Tunesië (Van Aartsen 194: 1022).
Algerije (Van Aartsen 194: 1022).
Libië (Kuiper 87: 883, 88: 892, 90: 914, 92: 937, 94: 960. 95: 975, 96: 980).
Marokko (Verduin 194: 1025; Piersma & Ramdani 216: 1450).
Mauretanië (Piersma & Moolenbeek 204: 1209).
Canarische eilanden (Van Haren 125: 1336).
Azoren (Visser & Zoer 177: 686; Backhuys, diss.).

Oceanië
Australië (Voorwinde 41: 358, 82: 812, 95: 974, 116: 1221, 136: 358, 136: 1500; Van Bruggen 191: 941; Rombouts 200: 1153; Van Pel 218: 1526).

Nieuw Zeeland (Groot 182: 785).
Nieuw Guinea (Van Pel 150: 138).

Europa
Alpenmeren (Kuiper 206: 1250).
Middellandse Zee (Stoll 69: 667; Mienis 151: 148; Piersma & Kersten 192: 975; Verduin 194: 1024, 196: 1074).
Adriatische Zee (Van Straaten 179: 724; Verduin 194: 1026).
Noord-Italië (Butot 196: 1065; Gittenberger 194: 1100).
Sicilië (Kuiper 70: 678, 77: 759; Huneker 193: 1002,; Verduin 194: 1026; Biekart 202: 1183).
Corsica (Kuiper 125: 1355; Huneker 193: 1002).
Malta (Kuiper 88: 893; Huneker 193: 1002).
Joegoslavië (Janssen 197: 1078).
Balkan (Meijer 167: 451).
Griekenland (Biekart 193: 1000; Verduin 194: 1025; Gittenberger 215: 1430).
Bulgarije (Roding 131: 1409).
Spanje (Cadée 127: 1365; Brandhorst 193: 1004; Van Aartsen 194: 1023; Verduin 194: 1024; Raven 205: 1238).
Portugal (Verduin 193: 1001, 194: 1024).
Roussillon (Batten 60: 569; V.d. Bos 193: 994).
Golf van Biskaje (Lacourt 163: 351, 100: 1029; Verduin 194: 1024).
Pyreneeën (Kuiper 48: 438, 49: 454, 51: 475; Aten 50: 466, 52: 496, 79: 785).
eiland Oléron (Lacourt 87: 881).
Vendée (Lacourt 113: 1188, 117: 1231).
Bekken van Parijs, fossielen (Van Haren 96: 982, 98: 1009; Visker 117: 1231; Willems 134: 1481).
Franse Westkust (Lacourt 193: 1003).
Bretagne (Bergsma 49: 453; Lacourt 148: 112; Huneker 193: 1001; Verduin 194: 1024; Menkhorst 198: 1112).
Kanaalkust (De Winter 192: 183; Menkhorst 204: 1228).
Kanaaleilanden (Stiva 196: 1075, 207: 1279, 210: 1332, 214: 1417, 216: 1463).
eiland Herm (De Boer 180: 743; Huneker 193: 1002; Hoeksema 204: 1228; Menkhorst 207: 1267).
België (Meeuse 43: 373; Dijkhuizen 77: 751; Boerman 56: 534; Van Wezemael 82: 819; Nieuwenhuis 151: 160; Menkhorst 207: 1267).
Duitsland West (Roding 79: 784; Janssen 107: 1111; Kuyper 127: 1359; Butot 124: 1323).
Bekken van Mainz, fossielen (Van Duuren 101: 1050).
Zwarte Woud (Groot 142: 12).
Oostenrijk Oost (Gittenberger 107: 1117; Butot 119: 1249).
Land Salzburg (Kuiper 60: 571, 64: 612).
Land Tirol (Nieuwenhuis 50: 464).
Zwitserland (Van Bruggen 194: 1021).
Denemarken (Hubert 113: 1187; Lacourt 123: 1117).
Noorwegen (Van Bruggen 194: 1021).
Noordzee, Doggersbank enz. (De Ligt 211: 1352, 214: 1400).
Schotland (Meeuse 111: 1165; Huneker 193: 1002; Biekart 193: 1000).
Wales (Lacourt 148: 112).
South Devon (Lacourt 130: 1395).
Ierland (Kuiper 140: 1586; Visser 143: 26; Zoer & Visser 148: 108; Huneker 193: 1001; 'Kruik & Alie' 205: 1243, 207: 1280, 212: 1366, 218: 1518).

Het spreekt van zelf, dat deze treklust heel wat interessant materiaal binnen onze grenzen, met andere woorden binnen ons studiebereik brengt. Een deel ervan gaat direct naar de musea, een groot deel wordt in particuliere verzamelingen bewaard. Naarmate de verzamelingen groeien en vaak de wetenschappelijke waarde ervan door een verantwoorde bewerking toeneemt, rijst de vraag, wat uiteindelijk de toekomst dezer verzamelingen zal zijn, temeer daar het met zorg vergaarde materiaal snel kan degraderen wanneer het in ondeskundige handen geraakt. Daarom alleen al zou publicatie van een lijst van particuliere verzamelingen met een beknopte omschrijving ervan, nuttig zijn.

In CB 45(1952) verscheen een Overzicht van de Particuliere Collecties in Nederland, samengesteld door de toenmalige verenigingssecretaris die tevens redacteur CB was. Tevoren waren aan alle leden vragenlijsten gestuurd. Het heeft de redacteur veel moeite gekost deze, overigens nog lang niet volledige gegevens, bij elkaar te krijgen. Hij heeft heel wat brieven moeten schrijven en vele keren is hij op zijn fiets gestapt of nam hij de trein om met leden te gaan praten. Antwoordden velen niet uit tijdgebrek, formulierenvrees of om andere redenen? Tien jaar later werd weer een poging gedaan, ditmaal om een bijgewerkt overzicht te krijgen (CB 94: 965). Het resultaat was zo droevig, dat de redacteur wel tot de conclusie moest komen, dat slechts enkelingen het CB lezen. Van verdere pogingen is daarna afgezien. Het is niet onmogelijk, dat thans de behoefte aan dergelijke overzichten veel geringer is dan vroeger, nu de verzamelaars veel mededeelzamer zijn geworden in het CB, met name wat de malacologische resultaten hunner reizen betreft.

De beweegredenen van verzamelaars zijn uiteenlopend. Het aanleggen van een verzameling uit puur aesthetisch genoegen, vooral van tropische schelpen, komt veel voor. Het plezier beleven in de vormen- en kleurenrijkdom, of dit nu mariene of niet-mariene mollusken geldt, het bezit van een met ijver bijeengebrachte, geordende, en met zorg gedetermineerde en geëtiketteerde verzameling is een voortdurende bron van vreugde en voldoening en een sterke prikkel tot veldwerk. Voor de verzamelaar vormt bovendien de collectie een herinnering aan verre reizen, aan onvergetelijke vacanties, aan excursies en opwindende vondsten.

Het herkennen van problemen en het geleidelijk ontwakende besef, dat het louter bezit niet het hoofddoel kan zijn, maar dat de verzameling een middel tot onderzoek dient te worden, opent de weg naar een wetenschappelijk verantwoorde collectie.

Wetenschappelijkheid behoeft echter niet de enige functie van een collectie te zijn. Bij onderwijskrachten merkt men niet zelden, dat een collectie bij voorkeur op haar educatieve waarde beoordeeld wordt. Bernink in 'Natura Docet' te Denekamp was daar een sprekend voorbeeld van. Als je zijn museum binnenkwam, werd je - zo ervoer ik het in mijn jongensjaren - direct al als een potentiële toehoorder van de lessen van de meester beschouwd. Bernink's verzamelingen groeiden uit tot een nuttig streekmuseum.

Het streven van verzamelaars om hun collecties een blijvend karakter te geven en een plaats in de gemeenschap, zo mogelijk onder patronage van een locale of regionale overheid, is de droom van enkelingen, die zich - naarmate hun collectie groeit - bezorgd gaan afvragen, wat er na hun dood mee gaat gebeuren. Sommigen nemen tijdig maatregelen om hun verzameling aan een zoölogisch of een natuurhistorisch museum na te laten. In dit perspectief past de ogenschijnlijk bizarre stelling in Coomans' proefschrift: 'Verzamelaars dienen zich te bezinnen op de dood'.

Een particuliere verzameling die dank zij het doorzettingsvermogen, de vindingrijkheid en de energie van haar bezitter, uitgegroeid is tot een respectabel streekmuseum met een educatieve en recreatieve roeping, is die

van ons medelid Bob Entrop. Deze Stichting 'Zeebiologisch Museum', zoals zij sinds enkele jaren officiëel heet, ligt in Scheveningen aan de haven. Bij de feestelijke heropening in 1979 getuigden hoge bestuursautoriteiten van hun belangstelling en was de NMV vertegenwoordigd door haar voorzitter (CB 188: 905, 197: 1102). Door een goede organisatie trekt dit museum veel bezoekers o.m. schoolklassen en toeristen. In de vijf jaren, dat het Zeebiologisch Museum nu bestaat, hebben er reeds meer dan 150.000 bezoekers een rondgang gemaakt. 'Er kan geen twijfel over bestaan, dat de heer Entrop veel heeft gedaan ter bevordering van de malacologie', was in 1979 het oordeel van het bestuur der NMV (CB 188: 883).

In de zestiger jaren las men in de dagbladen herhaaldelijk lange artikelen over de kleurrijke verzamelaarster Jeanne Warners, van huis uit psychologe-criminologe en zich autodidact-biologe noemende. Haar privé museum, primair educatief van aard, was aanvankelijk gehuisvest in een villa te Oosterbeek. Zij had het materiaal zelf bijeen gebracht tijdens moeizame reizen naar verre landen. Jarenlang heeft zij dat museum, 'Miramar' geheten, vergeefs aangeboden als 'cultuurmonument' aan verschillende gemeenten, uiteraard onder enkele pecuniaire voorwaarden. Geen verzamelaar is zo vaak in de krant geweest als mejuffrouw Warners. Dat zij handig met de pers omsprong, blijkt wel uit de manier waarop zij eens een journalist van de Haagsche Courant (8.8.1970) ontving. Haar museum was intussen naar Vledder in Drente verhuisd, zonder dat zij er echter in geslaagd was, het gemeentebestuur de door haar gewenste concessies te laten doen. 'U komt voor mijn schelpenmuseum? Maar dat kan niet, want de zaak hier in Vledder is mislukt. Ik ga dicht ... ik kan absoluut geen publiciteit velen. Als er nu door een stukje in de krant nog meer mensen komen, weet ik helemaal geen raad meer ...'. - Krantenartikelen dus niet welkom. Niettemin leverde dat persbezoek vijf kolommen en 6 foto's in de Haagsche Courant op.

Ik heb mejuffrouw Warners en haar museum een keer bezocht. Er was een groep schoolkinderen. Die zaten op de grond om haar heen. Zij vertelde boeiend. 'De roerigste kinderen krijg ik in een paar minuten stil'. Onderwijl hield zij een oogje in het zeil in het museum. 'Nee, mijnheer de fotograaf, wilt U hier niet roken?'.

Mejuffrouw Warners heeft Rumphiaanse tegenslagen beleefd. 'In Bombay zag ik een Nederlands schip in de haven liggen. Ik zei tegen de kapitein: goede man, wilt U in het belang van het Nederlandse cultuurbezit een paar kisten voor mij mee naar huis nemen? Dat wilde hij wel'. Opgelucht nam mejuffrouw Warners een bioscoopje. Weer buiten komend zag zij in een krantenstalletje een poster met het opschrift: Nederlands schip in brand! Met een taxi vloog zij naar de haven. Het was inderdaad háar schip. Haar kisten waren verbrand. Het schip is kort daarna gekapseisd.

Mejuffrouw Warners heeft links en rechts naar een definitieve bestemming voor haar verzameling uitgekeken, als school- of als streekmuseum. Of het haar gelukt is, weet ik niet. Het laatste wat ik hierover in dagbladen las, was in de Prov. Zeeuwse Courant van 5 maart 1977, waarin o.m. stond dat aan Burgemeester en Wethouders was geadviseerd, het museum van Mej. Warners, dat ongeveer 600 m^2 oppervlak nodig zou hebben, in beheer over te nemen, en wel om zijn 'cultuur-historische, educatieve en recreatieve waarde'.

Soms worden een malacoloog en zijn privé-verzameling door de dagbladpers ontdekt. In de veronderstelling, dat het een zeldzaam fenomeen betreft, dus met grote nieuwswaarde, worden er een verslaggever en een fotograaf op afgestuurd. Aangezien de interviewer uiteraard zelden biologisch onderlegd is en dus ook niets van schelpen en mollusken afweet, is alles wat verteld wordt nieuw voor hem. In het verslag wordt het accent nogal eens op onbeduidende

details gelegd en kunnen er grappige koppen ontstaan. Hieronder volgt een bloemlezing ervan.
- 'Den Haag kent 4000 weekdieren in één straat' (Haags Dagblad 21.7.1953). Die straat was de Roelofsstraat, waarin een zekere biologiestudent Dolf van Bruggen woonde.
- 'Over de romantische en nuttige zijde van schelpen' (Alg. Handelsblad 4.7.1953. Op de foto mevrouw Van der Feen, half verscholen achter een enorme Tridacna gigas.
- 'Schelpenmuseum te Overschie' (Nieuwe Haagse Courant, 28.2.1953) met een foto van ons medelid W.K. Scholten, oud-wethouder van Overschie, voor zijn vitrine-kast vol tropische schelpen.
- 'Slakkenvanger Kuiper monsterde zelfs als lichtmatroos om slakken te vangen' (Het Vrije Volk, 26.4.1954). Daar de fotograaf geen raad wist met Pisidiums, werd een compromis gevonden: de betrokkene werd met een grote Anodonta in zijn hand gekiekt.
- 'Mevrouw Van der Feen verdiepte zich in schelpdieren - vraagbaak over pareloesters, paalwormen en (gevaarlijke) zoetwaterslakken' (Haagse Courant 8.6.1957). Een kiekje van mevr. Van der Feen met twee grote Tritons, die in het onderschrift 'enorme doopvontschelpen' heten.
- 'Malakologie: hobby voor bijna één miljoen schelpsoorten' (Haags Dagblad 12.6.1959). Het gaat hier om de collectie van J.J. Bernard, oud-secretaris der NMV, gekiekt voor een stapel collectieladen.

Pakkend zijn de kopjes boven de krantenartikelen over het hierboven genoemde museum 'Miramar':
- 'Miramar, privé museum vol schatten van de zee' (N.R.C. 8.10.1960);
- 'Jeanne Warners droomt van schelpenmuseum' (Het Vrije Volk 21.9.1961);
- 'Het zeemuseum is een stuk van haarzelf' (Telegraaf 30.10.1963);
- 'Een zeemuseum zoals de wereld nog niet kent. Jeanne Warners, een psychologe die gegrepen werd door alles wat de zee geeft, een grote verzameling aanlegde en toen pas ontdekte, wat ze allemaal in huis had' (Algem. Dagblad 23. 12.1961); - 'Mejuffrouw Warners: mijn schelpen zijn uniek, maar ik ben een zandkorrel in de wereldzee' (Haagse Courant 8.8.1970), verlucht met vijf kiekjes pakkende mimiek; - 'Zeemuseum naar Vlissingen?' (Prov. Zeeuwse Courant, 12.3.1977).

5. Contacten in binnen- en buitenland

Hoewel iedere malacoloog in zoverre een individualist is, dat hij de rust van zijn werkkamer nodig heeft om zijn onderzoek te kunnen doen, heeft hij toch ook behoefte aan contact met gelijkgestemden om van gedachten te kunnen wisselen en om zijn determinaties te kunnen toetsen aan de ervaring van anderen. Daarom is hij lid van een vereniging, bezoekt hij de ledenvergaderingen, de contactbijeenkomsten, de anatomische dagen en de determineerzittingen. Hij abonneert zich op een of meer vaktijdschriften, neemt deel aan excursies en voert briefwisseling met correspondenten.

Wat de ledenvergaderingen betreft, wordt hier volstaan met verwijzing naar de reeds in de inleiding geciteerde samenvattingen in CB 161 en CB 180. Een applausje voor W.H. Neuteboom, die in zijn 48-jarig lidmaatschap nog nooit een algemene ledenvergadering gemist heeft, tenzij hij toevallig op (malacologische) reis was, is hier wel op zijn plaats.

Nieuw in het laatste decennium waren de in 1973 begonnen anatomische dagen in het Zoölogisch Laboratorium van de Vrije Universiteit te Amsterdam en de determineerdagen in verschillende steden. Beide zijn geesteskinderen van

prof. Joosse, die, zoals de kroniekschrijver bericht, 'met aanstekelijke opgewektheid midden in het rijk geschakeerde en vaak woelige leven van de NMV staat' (CB 173: 590). Gezien de belangstelling ervoor beantwoorden zij duidelijk aan een behoefte van vele niet-biologen. Van deze bijeenkomsten wordt regelmatig verslag uitgebracht in het CB.

In CB 161: 304 staat een beknopt overzicht van de werkgroepen in 1974. Het belang van zulke bijeenkomsten o.m. voor recrutering van nieuwe leden werd eens te meer uiteengezet door Nieuwenhuis (CB 164: 381).

De Haagse contactgroep startte in 1947 en stopte in 1948 (CB 57: 545), om vijf jaar later opnieuw te beginnen en vervolgens 18 jaar (1953-1971) voort te bestaan (CB 105: 1091). D.J. Boerman, wiens leiding vorm gaf aan de contactavonden (CB 106: 1101), was jaren lang de zorgvuldige notularis. Hij zorgde ook regelmatig voor verslagen van deze groepsbijeenkomsten in het CB. De belangstelling voor deze groep groeide voortdurend. In 1960 heette het 'dat het aantal deelnemers dermate toeneemt, dat het steeds grotere moeite kost een gastheer te vinden' (CB 54: 957) en in 1963 bestond 'het vertrouwen dat de Haagse contactgroep een gezonde en rijke toekomst tegemoet zal gaan' (CB 105: 1092). Er werd ijverig gediscussieerd en gedetermineerd, er werd gezamenlijk gewerkt aan determineertabellen, men maakte excursies en kocht gezamenlijk determineerboeken (CB 71: 692). In de naamlijst voorin het Haagse notulenboek staan de namen van wel veertig malacologen uit Den Haag en omgeving, die een of meerdere malen aan de contactavonden hebben deelgenomen. Maar Den Haag is een stad van de komende en gaande man, belangrijke leden vestigden zich elders, vaak waren het de gangmakers. En toen in 1971 de gastheer van vele avonden, A.L. Brandhorst,overleed, nam niemand het initiatief van het convoceren over. Boerman had zich al eerder moeten terugtrekken, het notuleren aan anderen overlatend. Nog één keer kwam de groep bijeen, nl. op uitnodiging van mevrouw Palmkoeck-Brandhorst en wel om de verzameling van wijlen Brandhorst, overeenkomstig zijn wens, onderling te verdelen. Het dikke notulenboek wordt nu in het verenigingsarchief bewaard. Daaruit blijkt, dat de groep in het geheel 153 maal vergaderd heeft. Tot de trouwe deelnemers gedurende vele jaren behoorden de leden J.J. van Aartsen, L. van Duuren, J.J. Bernard, D.J. Boerman, A.L. Brandhorst, I. Dijkhuizen, mevr. M.C. Fehr, G.L.W. Gratama, H. van Haren, P. Kaas, N. Kool, H.G. Küchler, B. van der Most, A.W.J. Meyer, L.S. Paardekooper, B. Prins, D. van Romburgh, A.A.W. Schram, M. de Smit, R.M. van Urk, G.W.A. de Veer, M. Verhoeven, mevr. C.H. Limborgh Meyer-Sachse, J.C.M. van Zijp.

De Rotterdamse groep, oftewel 'Werkgroep Rotterdam der NMV',werd in 1948 gevormd door J. Voorwinde (CB 217: 1476). Men stelde zich tot taak het onderzoek van de fossiele schelpen uit de Westerschelde, aangevoerd door de kalkbranderij Den Briel (CB 170: 533). Later richtte men zich ook op de studie der fossielen uit Antwerpen, daarna op die van het Mioceen van Dingden en tenslotte op het Europese marien, waarbij speciaal de leden Balke en Verduin zich verdienstelijk gemaakt hebben. Het werk van deze groep is vooral in de Fossielenatlas (zie hoofdstuk 6) tot zijn recht gekomen. Bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan der NMV in 1959 organiseerde de groep, met steun van de N.V. Shell Tankers, een enkele maanden durende tentoonstelling in het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam (CB 83: 830). In het bijzonder hebben hieraan meegewerkt de leden mevrouw J. Grandia-Smits, J.G.B. Nieuwenhuis, P. Schuyf en L. van der Slik, de centrale figuren van de groep. Ook L.P. Pouderoyen speelde in de werkgroep een leidende rol. Hoe snel de collecties der Rotterdammers groeiden, blijkt wel uit het bericht in CB 101: 1043, dat de eerste vijf jaren van het bestaan van de werkgroep gezamenlijk 14.000 glazen buisjes gebruikt waren. De Werkgroep bestaat nog steeds, namelijk als huiskamergroep voor gevorderden. In 1981 vertelde H. Strack (CB 205:

1239) over een tentoonstelling 'Weekdieren, een klasse apart', die de Rotterdamse werkgroep georganiseerd had.

Omdat het aantal belangstellenden voortdurend toenam, richtte Nieuwenhuis in 1972 een 'Afdeling Rotterdam van de NMV' op. Op het hoogtepunt telde de afdeling 26 leden, waarvan velen in Schiedam en Vlaardingen woonden, een zelfs in Maarssen. De afdeling vergaderde aanvankelijk in de Diergaarde Blijdorp (CB 149: 119). Later, toen men wegens bezuiniging van de Diergaarde daar niet meer 's avonds kon vergaderen, kwam men bijeen in het gymnasium, waar W. Backhuys leraar was, en vervolgens in een school in Rotterdam-Zuid. In de loop van 1982 moest de afdeling wegens gebrek aan vergaderruimte, haar bijeenkomsten voorlopig staken. Het ligt evenwel in de bedoeling de afdeling opnieuw te laten starten zodra het ruimteprobleem opgelost is.

In 1954 nam G. Spaink het initiatief tot vorming van een Amsterdamse Werkgroep. Deze groep heeft 20 jaar bestaan en vergaderde doorgaans ten huize van ons medelid A. Stiva. Men stelde zich aanvankelijk tot taak de Eemfossielen te onderzoeken (CB 54: 513, 58: 552), doch later kwamen ook andere fossielen aan bod. Spaink, die uit hoofde van zijn beroep, vaak over prachtige boormonsters beschikte, distribueerde eens, in 1958, ongeveer 400 kg mioceen schelpgruis uit boringen van Noord-Brabant. Daarmee heeft hij tal van verzamelaars gelukkig gemaakt. Er bleken zo'n 530 soorten in voor te komen! Een bloemlezing van de geestdriftige reacties der 125 begunstigden (ook van andere verenigingen!) vindt men in CB 78: 771.

Zeeuwse werkgroep. Op initiatief van de leden J. Gunst, A. Haandrikman en A.L.C. Husson werd in december 1962 in Goes een malacologische werkgroep gevormd (CB 109: 1142), die volgens een in 1965-66 opgesteld lijstje de volgende deelnemers telde: J. Boer, A. Buijse, J. van Dalsum, J. Gunst, A. Haandrikman, N.P. de Hamer, W. Hendrikse, A.L.C. Husson, P.H. Keukelaar, mevr. T. P. Keukelaar-van den Berge, D. van der Mark, J.M. Moraal, C.A. van der Peijl, A. Slabber, P. Slabber, P.C. van Zweden en C.W. van Zweden. Van hen zijn intussen de heren Haandrikman, Van der Mark, Van der Peijl en A. Slabber overleden. Er werd bij de leden thuis vergaderd. Soms ook werd er een lezing gehouden, maar de meeste tijd werd aan het gezamenlijk determineren van Zeeuwse fossiele schelpen besteed. Later concentreerde men zich ook op miocene en pliocene fossielen van Antwerpen en mioceen gruis van Dingden. Vooral op aandrang en onder leiding van ir. Van der Mark werd naar een zo kritisch mogelijke, wetenschappelijke aanpak gestreefd. De heer Van der Peijl, bekend om zijn lezingen over weekdieren voor de K.N.N.V.-afdeling te Goes, coördineerde de gezamenlijke aankoop van recente, tropische schelpen. De Zeeuwse werkgroep heeft tot omstreeks 1969 bestaan. De meeste leden hadden zich inmiddels aangesloten bij de in 1966 te Domburg gevormde Werkgroep Palaeontologie van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen. Deze studiegroep, nu Werkgroep Geologie genoemd, staat onder de bezielende leiding van ons medelid F. van Nieulande en telt in 1984 ongeveer 90 leden. Op de bijeenkomsten van de groep te Middelburg, acht maal per jaar, wordt doorgaans een lezing over een op Zeeland betrekking hebbend geologisch-palaeontologisch onderwerp gehouden.

De werkgroep houdt geregeld excursies in binnen- en buitenland. Populair zijn de jaarlijkse tochten naar de Hooge Springer, een fossielenrijke zandplaat in de Westerschelde, onder leiding van de heer J.M. Moraal.

De heer Hoeksema, die mij bovenstaande gegevens verstrekte, deelde verder mede, dat de Werkgroep Geologie in februari 1984, ten behoeve van de leden van de groep, een schelpenkast met vergelijkingsmateriaal in gebruik heeft genomen. Deze collectie werd samengesteld door de heer J.S. de Visser, en bestaat uit materiaal van wijlen de heer K. Lous (Westkapelle), van de heer Moraal en van hemzelf. Hierin zijn drie kwart van de tot nu

toe bekende Zeeuwse fossiele schelpensoorten vertegenwoordigd. Het ontbrekende aantal hoopt men binnen afzienbare tijd te kunnen aanvullen met vondsten van de leden van de groep. Behalve de Middelburgse schelpenkast beschikken zij, die in de Zeeuwse fossiele schelpen geïnteresseerd zijn, over de reeds in 1774 begonnen molluskencollectie van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen in het Zeeuws Museum te Middelburg. Deze met schenkingen van o.m. C. Brakman, A. Slabber en G.W.A. de Veer aangevulde verzameling (CB 170: 532) werd in de zeventiger jaren door mevr. dr. Van der Feen herzien en herordend. In 1982 werden onze medeleden Van Nieulande en Hoeksema tot conservator resp. subconservator ervan benoemd.

Een poging in 1969 (CB 134: 1483) om tot vorming van een werkgroep Eoceen van het Bekken van Parijs te komen, is door gebrek aan belangstelling niet van de grond gekomen.

In 1964 werd de Werkgroep Tertiaire en Kwartaire Geologie opgericht. Het initiatief tot de vorming van deze zelfstandige groep was genomen door leden van het Haagse Geologiekader van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (CB 112: 1178). De groep heeft een eigen blad, de Mededelingen, en sedert 1980 ook een gestencild bulletin 'Afzettingen'. Gezien de overlap in interesse met de NMV werd op 18 november 1978 een goed bezochte, gemeenschappelijke vergadering gehouden in het Hugo de Vrieslaboratorium te Amsterdam (CB 186: 854) en op 9 december 1978 een gemeenschappelijke determineerdag te zelfder plaatse. Op 30 october 1982 werd in het R.M.N.H. te Leiden een gecombineerde vergadering van NMV en W.T.K.G. gehouden (CB 188: 906).

De in 1967 gevormde Schelpengroep van het Fries Natuurhistorisch Museum te Leeuwarden, geanimeerd door onze medeleden B. van der Veen en B. Land, vergaderde eens per maand, organiseerde excursies, belegde determineerzittingen en publiceerde artikelen over mollusken in het museumblad 'Veld en Vitrine'. Enkele jaren na de oprichting werd een bestuur gevormd, dat, in 1975, bestond uit onze medeleden J.E. Mollema, B. Land en W.J. Taekema. In 1975 (CB 162: 332) werden de bijeenkomsten bijgewoond door 17 tot 20 personen, waaronder veel leden der NMV. Op 4 october 1980 vond een goed bezochte determineerdag plaats, waartoe zelfs bestuursleden der NMV uit de Randstad waren overgekomen (CB 198: 1112). Hoe zich deze Schelpengroep verder ontwikkeld heeft, lezen wij niet in het CB, maar uit het jaarverslag 1983 van de Schelpenclub Friesland, zoals de groep thans heet, blijkt dat er een groeiende belangstelling voor de molluskenkunde is. Er zijn ongeveer dertig leden. Geregeld worden vergaderingen, lezingen en excursies gehouden, zelfs naar Frankrijk. Er is een begin gemaakt met inventarisatie van Friesland volgens de E.I.S. methode.

Bijzondere vermelding verdient hier de door onze medeleden C. Karnekamp en T. Meijer gevormde Malacologische Contactgroep Amsterdam en Omstreken. De groep heeft een huisorgaan, 'De Kreukel', dat in 1984 een oplage van 125 stuks heeft. Hoewel veel leden van deze groep tevens lid der NMV zijn, maken zij organisatorisch toch geen deel uit van deze laatste. Ook heeft zij niets te maken met de eerder genoemde Amsterdamse Werkgroep. Ons medelid R. Bank, zeer actief in deze M.C.A.O., redigeerde het jubileumnummer (1963-1983) van De Kreukel, met als ondertitel 'Een historisch overzicht van 20 jaar activiteiten'. Met vereende krachten bouwt men er nu en dan educatieve weekendtentoonstellingen over mollusken op, die veel publiek trekken. Er zijn nu al vier van dergelijke tentoonstellingen geweest nl. in 1974, 1978, 1981 en 1983. Bank's verslagen in De Kreukel geven een levendig beeld van deze druk bezochte, gezellige buurtmanifestaties. Verscheidene Informatiebladen van de NMV (zie hieronder) werden in samenwerking met de M.C.A.O. uitgegeven (CB 156: 225).

In 1981 werd een internationale Werkgroep Griekenland gevormd (CB 201:

1165), die haar aandacht voornamelijk op de land- en zoetwatermollusken van dit malacologisch nog weinig bekende Balkanland richt. Nederlandse leden zijn: R. Bank, ing. L.J.M. Butot, dr. E. Gittenberger en W.J.M. Maassen. Zij maken geregeld een verzamelreis naar Griekenland, ieder op eigen gelegenheid. Schrijver dezes is eveneens lid der werkgroep, doch beperkt zijn activiteit tot het determineren van de door de anderen verzamelde dwergmosseltjes.

Informatiebladen. In het raam van onderlinge contacten zie ik ook de soms moeilijke opvang van nieuwe leden, vooral als zij nog beginners in de molluskenkunde zijn. Deelneming aan determineerdagen en aan bijeenkomsten van werkgroepen, waardoor zij persoonlijke contacten kunnen leggen, is voor de ontwikkeling van hun kennis belangrijk. Om hen enigszins op weg te helpen werd in 1973 besloten Informatiebladen uit te geven, in de trant van de Papers for Students van een onzer Britse zusterverenigingen. De redactie ervan werd toevertrouwd aan E. Gittenberger, C. Karnekamp en T. Meijer. De twee laatstgenoemden omdat zij als gangmakers van de Malacologische Contactgroep Amsterdam en Omstreken enige ervaring op dit gebied hadden (CB 156: 225).

In 1973 verscheen het eerste Info-blad, getiteld 'Handleiding voor gruisonderzoek', van de hand van A.W. Lacourt. Daarna gebeurde er een hele tijd niets, wat voor Lacourt aanleiding was om op de ledenvergadering van 5 april 1975, te Amsterdam, op de hem eigene, kernachtige wijze zijn misnoegen te ventileren over 'veertig jaar verzuim aan voorlichting', waarbij hij het Bestuur verweet 'nieuwe leden aan hun lot over te laten' (CB 164: 377). Van toen af verschenen de navolgende Info-bladen: -No. 2 (1974): Literatuur over Nederlandse Mollusca I (vgl. CB 162: 329 en CB 199: 1136); -No. 3 (1975): Inleiding tot de terminologie in de systematiek, door E. Gittenberger; -No. 4 (1978): Opmerkingen betreffende de zoögeografie van Europese landslakken, door E. Gittenberger; -No. 5 (1978): Over de bouw van zeekat en pijlinktvis, door L. Dupont; -No. 6 (1981): Conchologische termen I, Gastropoda, door E. Gittenberger, C. Karnekamp & T. Meijer; -No. 7 (1982): Het ontstaan van de spiraalbouw bij de Mollusca, door J. Berkhout. Met ingang van No. 7 was de redactie van de Info-bladen toevertrouwd aan H.J. Hopman.

Contacten buitenland. Uit een enquête van het echtpaar Nieuwenhuis (CB 164: 381) blijkt, dat verscheidene leden, behalve op Basteria, ook op minstens één buitenlands malacologisch tijdschrift geabonneerd zijn. Daarvan is het Archiv für Molluskenkunde favoriet, wat wel het nauwe contact met de Deutsche Malakozoologische Gesellschaft illustreert. Aan 'Tagungen' van de D.M.G., die elk jaar, meestal gedurende de Pinksterdagen, in een malacologisch interessante streek van het Duitse taalgebied gehouden worden, nemen steeds leden van de NMV deel. De convocaties van de D.M.G. staan ook in het CB. Contact heeft vaak samenwerking tot gevolg. In mei 1970 vond in Rotterdam een gemeenschappelijke vergadering van de NMV en de D.M.G. plaats (CB 136: 1499), en in 1981 organiseerden beide verenigingen een vierdaagse verzamelexcursie in de Belgische Ardennen (CB 207: 1267).

Uitstekend is ook het contact met de Belgische Vereniging voor Conchyliologie 'Gloria Maris', die nu en dan aantrekkelijke schelpententoonstellingen verzorgt (CB 119: 1257). Toen zij op 12 september 1976 in Antwerpen haar vijftienjarig bestaan vierde, maakten de toenmalige voorzitter der NMV, dr. Van Bruggen, evenals dr. Coomans en de heer B. Entrop, directeur van het Zeebiologisch Museum, deel uit van het erecomité (CB 172: 580).

Onze toenmalige verenigingssecretaris de heer Nieuwenhuis vertegenwoordigde toen, vergezeld van zijn echtgenote, het Bestuur der NMV.

Op 8 november 1980 hielden de NMV en 'Gloria Maris' een geslaagde wetenschappelijke vergadering in het Zoölogisch laboratorium te Leiden,met een record aantal van 90 deelnemers (CB 198: 1111).

Op 24 september 1972 hielden de NMV en de Société belge de Malacologie een gemeenschappelijke excursie naar Dinant (CB 151: 160) en in mei 1974 een meerdaagse excursie in Zeeland (CB 160: 280).

Aan de congressen van de Società Malacologia Italiana, waarvan enkele leden der NMV lid zijn, nemen nu en dan ook Nederlandse malacologen deel.

H.E. Coomans nam enkele malen deel aan de congressen van de American Malacological Union en berichtte daarover in het CB (89: 905, 106: 1104).

Het in 1959 bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de NMV te Amsterdam gehouden internationale congres, was een grote gebeurtenis, omdat toen de gedachte aan een nauwere samenwerking tussen de malacologen van Europa gerijpt is. In een daartoe op 29 juni 1959 in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden belegde vergadering (CB 83: 830) werd een internationale commissie van vijf aangewezen om de organisatie van een Europese malacologische unie voor te bereiden. Deze commissie bestond uit: dr. L. Forcart (Bazel), dr. A. Zilch (Frankfurt a.Main), S.P. Dance (Londen), dr. P.H. Fischer (Parijs) en dr. C.O. van Regteren Altena (Leiden). Laatstgenoemde was voorzitter. Drie jaar later bracht deze werkgroep verslag uit in Londen (CB 101: 1043) en vond, met het aanvaarden van de tekst der statuten, de oprichting van de Unitas Malacologica Europaea plaats. Aan dat eerste officiële congres van de Unitas namen negen leden van de NMV deel, te weten: ing. L.J.M. Butot, drs. P. van der Feen, mevrouw W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting, J.G.J. Kuiper, dr. N. Postma, dr. C.O. van Regteren Altena, G. Spaink, drs. S. van der Spoel en R.M. van Urk.

De congressen van de Unitas werden sedertdien om de drie jaar gehouden, telkens in een ander land: Kopenhagen 1965 (CB 115: 1200), Wenen 1968 (CB 107: 1117), Genève 1971, Milaan 1974 (CB 161: 314), Amsterdam 1977 (CB 178: 703), Perpignan 1980 (CB 197: 1077) en Budapest 1983 (CB 215: 1426). Elke keer was Nederland door een relatief groot aantal leden der NMV vertegenwoordigd.

Het 6de internationale congres, gehouden in de gebouwen van de Vrije Universiteit te Amsterdam, was vooral ook hierom belangrijk omdat de Europese Unie er statutair werd uitgebreid tot een wereldunie van malacologen, de zg. Unitas Malacologica. Bij gelegenheid van dit congres gaf de NMV een brochure uit, getiteld 'Malacology in the Netherlands', verzorgd door dr. S. van der Spoel, dr. A.C. van Bruggen, prof. J. Lever en mevr. dr. W.S.S. van Benthem Jutting. Laatstgenoemde schreef hoofdstuk 5 over de 'History of the dutch malacological society'.

Aan dit congres namen ongeveer 200 personen uit 30 landen deel, nl. uit 18 Europese en 12 buiten-Europese landen. Hiervan bestond slechts een vierde deel uit Nederlanders. Afgezien van de gebruikelijke recepties, het slotdiner enz., werden er 11 hoofdlezingen en 99 korte voordrachten gehouden, alsmede drie excursies. In het Amerikaanse tijdschrift Malacologia (vol. 18, 1979) verscheen, onder redactie van dr. Van Bruggen, de 620 bladzijden tellende tekst der voordrachten. Bovendien was er een speciale uitgave met lezingen van de genodigde sprekers, getiteld: Pathways in Malacology.

'De Vrije Universiteit bood niet alleen gastvrije ruimte voor het congres, maar ook de persoonlijke inzet van de Lymnaea stagnalisgroep onder leiding van prof. Lever en prof. Joosse, die naast de congrespresident dr. Van Bruggen, grote invloed op het gebeuren had' (CB 178: 704).

In 1982 werd, eveneens aan de Vrije Universiteit,het eerste Internationale

Minisymposium over (Neuro)endocrinologie van mollusken gehouden. Hieraan namen ± 100 personen deel, waarvan ongeveer 60 buitenlanders. Prof. Joosse was voorzitter van het organisatiecomité. Prof. Lever en prof. Boer verzorgden de uitgave van de voordrachten (268 blz.) onder de vlag van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Dit alles wijst erop, dat er onder de Nederlandse malacologen een duidelijk streven bestaat naar internationale oriëntering.

6. Projecten en andere initiatieven

Ten aanzien van de bibliotheek der Vereniging volsta ik hier met verwijzing naar het overzicht over de eerste 40 jaar samengesteld door mevrouw Van der Feen (CB 161: 309), die vele jaren de zorg voor de bibliotheek had, en naar de jaarlijkse verslagen van de bibliothecaris. Een gedetailleerde bespreking ervan valt buiten het raam van het onderhavige verslag. Echter wil ik niet nalaten hier enkele namen te noemen van leden die veel voor de bibliotheek en de catalogisering ervan gedaan hebben. In de eerste plaats de huidige bibliothecaris dr. Coomans, wiens toewijding ieder bekend is. In een veel vroeger stadium (1952) verleenden A.L. Brandhorst (CB 46: 411) en (1962) mevrouw Loosjes-van Bemmel (CB 98: 1005) onschatbare hulp bij het catalogiseren. Mevrouw Bakker, mevrouw Nieuwenhuis-Verveen en de heer A.J. de Winter hebben ook vaak de helpende hand geboden. Als gevolg van de sterke uitbreiding van het bezit was een aanvullende catalogus gewenst. Hieraan hebben vooral R.G. Moolenbeek, J.H. Geerling, H. Hunsche en H. Ooms medegewerkt.

Drie jaar na de oprichting der NMV werd, overeenkomstig het in de oprichtingscirculaire aangekondigde plan, de inventarisatie van de in Nederland aangetroffen mollusken ter hand genomen. Daartoe werd de sinds 1902 door het I.V.O.N. (= Instituut Vegetatie Onderzoek Nederland) gevolgde methode van 'uurhokken' overgenomen. De grote man van het I.V.O.N.-werk, de plantkundige Jan Sloff, was lid der NMV (CB 190: 923). Aangezien ook de toenmalige voorzitter van de NMV, dr. J.Th. Henrard, botanicus was, lag de keus van de methode voor de hand. Er werden formulieren, de zg. hoklijsten, gedrukt en ter beschikking van de leden gesteld. CB 9-10(1937) gaf uitvoerige aanwijzingen. Het onderzoek liep op niets uit, misschien wel omdat het door velen als een doublering van het reeds in 1915 begonnen werk van het Comité ter bestudering van de Molluskenfauna van Nederland, het zg. Mollusken Comité, gezien werd.

Dit Mollusken Comité, waaraan vooral mevrouw Van der Feen-van Benthem Jutting en het gepensioneerde schoolhoofd I.A.J. de Wilde continuïteit gegeven hebben, bleef nog twintig jaar zelfstandig voortbestaan, voordat het in 1954 organisatorisch in de NMV opging. Over het ontstaan, de ontwikkeling en de werkwijze van het M.C. vertelde mevrouw Van der Feen uitvoerig op een vergadering van 19 april 1952 in 'Artis' (CB 48: 430). H.E. Coomans schreef in Beaufortia No. 187(1968) de geschiedenis van het M.C.

In tegenstelling tot het systeem van uurhokken van de NMV werkte het M.C. met gemeentegrenzen. In 1927 publiceerde W.S.S. van Benthem Jutting de welbekende 'Lijst van Gemeenten als vindplaatsen van Nederlandse Mollusken'. Dit was de tweede lijst, gebaseerd op de gegevens van het M.C.; in 1921 had W.G.N. van der Sleen de eerste lijst gepubliceerd. In 1947 volgde, ditmaal in Basteria, een derde lijst.

Onder toezicht van de NMV maakte het M.C. een lange periode van schijndood door (CB 152: 166, 156: 226). Er openden zich nieuwe perspectieven en er volgde een nieuw élan, toen het M.C. ging samenwerken met de E.I.S. (= European Invertebrate Survey), die in 1975 (CB 164: 375) ook in Nederland

begon. De E.I.S. kreeg, wat Nederland betreft, een bureau in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden en staat nu onder leiding van J. van Tol. Het invoegen van de gegevens van het M.C. in een groot Europees systeem en het voortbouwen op deze nieuwe basis is nu het hoofddoel van de kaartering. Aan de voorbereiding der kaartering hebben vooral onze leden J.G.B. Nieuwenhuis, mevr. G.W.J. Nieuwenhuis-Verveen en A.W. Janssen veel tijd besteed. Ten behoeve van de E.I.S. stelden zij de 'Lijst van mogelijke verzamelingen, verzamelaars en determinatoren van Nederlandse Mollusca' (1978) samen, waarbij codecijfers ter verwerking in de computer gegeven werden. A.W. Janssen had reeds eerder (1975) voor dit doel een 'Systematische lijst van Nederlandse recente en fossiele Mollusken' opgesteld. In CB 186: 851 spoorden W.J. Kuyper en J. van Tol in een artikel (1979) 'Verspreidingsonderzoek van Nederlandse Mollusken' de leden der NMV aan, hun vondsten in het nieuwe systeem te laten opnemen en in hetzelfde jaar publiceerde Kuyper (CB 188: 894) verspreidingskaarten van enkele soorten landslakken volgens het nieuwe systeem. In de E.I.S.-Nieuwsbrief No. 10 (1981) deelde hij mede, dat alle M.C. gegevens van land- en zoetwatermollusken, ca. 8000 in getal, in het E.I.S. bestand opgenomen waren en geautomatiseerd beschikbaar zijn. Uit een overzicht dd. 1 januari 1982 van W.J. Kuyper blijkt, dat er toen reeds ruim 13.000 basisgegevens over Mollusken in het Nederlandse E.I.S. bestand opgenomen waren (op een totaal aantal van 150.000 E.I.S.-gegevens, betrekking hebbende op 29 verschillende categorieën Evertebrata). In het CB bericht Kuyper jaarlijks over de werkzaamheid van het M.C.

De zg. Fossielenatlas (titel: De fossiele schelpen van de Nederlandse stranden en zeegaten), door mevr. Van der Feen 'het grootste succes in de geschiedenis van Basteria' (CB 161: 308) genoemd, en reeds eerder beschouwd als 'de kroon op de arbeid' van C. Brakman (CB 58: 550), 'de ongeëvenaarde verzamelaar en kenner der Zeeuwse schelpenfauna' (v.B.J. 1946), werd in 1954 met een belangrijke subsidie van de Stichting voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek gestart. De vraag ernaar was groot. In 1974 verscheen een herdruk van het deel Gastropoda (CB 159: 265). Als er geen onvoorziene tegenslagen zijn, zal dit werk in 1984, dus dertig jaar later, afgesloten worden. De auteurs ervan waren resp. zijn: A. Bloklander, A.W. Janssen, L.P. Pouderoyen, C.O. van Regteren Altena en L. van der Slik, de derde en de laatste als tekenaars. Talloze leden, vooral van de Rotterdamse en de Zeeuwse werkgroepen, hebben eraan medegewerkt door ijverig zoek- en determinatiewerk (CB 161: 304).

Bij gelegenheid van de voltooiing van de Fossielenatlas organiseert de Werkgroep Geologie (zie hoofdstuk 5) van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen een tentoonstelling 'Fossiele schelpen in Zeeland'. Deze tentoonstelling in het kader van het jubileumjaar van de NMV wordt in het Biologisch Museum te Domburg gehouden. De opening zal in december 1984 plaats vinden. Het portret van wijlen C. Brakman krijgt er een ereplaats.

Revisie Conidae. Een nieuw project, nl. een alphabetische revisie der Conidae, werd in 1979 op stapel gezet door dr. Coomans, R.G. Moolenbeek en E. Wils. De publicatie van dit belangrijke werk wordt mede mogelijk gemaakt door een subsidie van de Shell Tankers B.V. te Rotterdam. Het zesde deel dezer revisie (tot letters cin) verscheen in 1983. In het totaal telt deze serie nu 270 bladzijden met honderden foto's van L. van der Laan en vele getekende kaarten van J. Zaagman. Was de Fossielenatlas, mede door het gebruik van de Nederlandse taal, vooral een project van binnenlandse waarde, de in het Engels gestelde Conidae-revisie daarentegen heeft een internationale draagwijdte en bevordert daardoor in belangrijke mate verdere internationalisering van Basteria.

Bescherming mollusken. De bescherming van uitstervende diersoorten is een groot probleem, waarmede nu ook de Verenigde Naties zich bezig houden (CB 142: 15, 174: 621). Hoewel de Nederlandse molluskenfauna geen bedreigde endemische soorten telt, kent ons land op het gebied van bescherming toch ook zijn problemen. Doordat de in het wild levende wijngaardslak een niet onbelangrijke handelswaarde heeft gekregen, was uitroeiing van populaties door buitenlandse rapers niet denkbeeldig. Door hun grondige verzamelmethode brachten zij bovendien, vooral in Zuid-Limburg, schade aan de toch al kwetsbare vegetatie toe. Om daar paal en perk aan te kunnen stellen werd, dank zij de adviezen van ons medelid ing. L.J.M. Butot in zijn kwaliteit van staflid van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, bij Koninklijk Besluit van 6 augustus 1973 (Staatsblad 488) de wijngaardslak in Nederland tot wettelijk beschermde diersoort verklaard (CB 176: 657). De uitvoering van deze maatregel wordt vergemakkelijkt sinds België in 1980 een overeenkomstige maatregel heeft getroffen (CB 199: 1142). Butot is ons uit zijn artikelen in het CB bekend als een expert op het gebied van de historische ontwikkeling van de wijngaardslakkenbevolking van ons land. Hij zette zich ambtshalve ook in voor de bescherming van malacologisch belangrijke localiteiten (CB 181: 755, 182: 797, 184: 811), zoals het Kaaskenswater bij Zierikzee, doch tot nu toe kent ons land geen molluskenreservaten. Weliswaar leeft de Noordeuropese, in ons land misschien reeds uitgestorven kleine soort Spermodea lamellata in een door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten beschermd gebied, het Mantinger Bos in Drente, maar de soort als zodanig is er niet beschermd. In de praktijk kan ieder die door verzamelen wil vaststellen of zij er nog leeft, zodoende ongestoord bijdragen tot de definitieve uitroeiing ervan in ons land ...

Herdruk standaardwerken. Tot de bijzondere, individuele initiatieven behoorde de liefhebberij van ons in 1983 overleden medelid A. Haandrikman, gepensioneerd leraar biologie te Goes, om zeldzaam geworden standaardwerken over fossiele schelpen te laten herdrukken. Hij deed dit voor eigen rekening en zonder commerciële bijbedoelingen. De druk werd pas begonnen als er voldoende intekenaars waren. Hij werd daarbij geholpen door mevrouw Haandrikman en het echtpaar Gunst, eveneens te Goes, alsmede, wat Wood betreft, door de heer De Bruyne. Op deze wijze werden achtereenvolgens drie belangrijke meerdelige werken vermenigvuldigd en verspreid, nl. Wood's (1848-1874) driedelige 'Monograph of the Crag Mollusca', Deshayes' (1824-1837) tweedelig werk 'Description des coquilles fossiles des environs de Paris' (CB 163: 374) en tenslotte de tweedelige platenatlas van Cossmann & Pissarro (1904-1906) 'Iconographie complète des coquilles fossiles de l'Eocène des environs de Paris' (CB 179: 732, 183: 802).

In het CB (183: 804) stond hierover: 'Het herontsluiten van een prachtig uitgestrekt studiegebied door de daartoe onontbeerlijke werktuigen, met name de zeldzame handboeken, weer binnen het bereik van vele zoekers en onderzoekers te brengen,is ... een initiatief van culturele betekenis, waarvoor de Heer Haandrikman ons aller erkentelijkheid en lof verdient'.

Schelpenkalender. Velen kennen de al tientallen jaren lang uitgegeven fraaie vogelkalenders. In 1976 nu werd door de drukkerij Pivali, Eindhoven, voor het eerst in ons land een schelpenkalender in kleuren uitgegeven. Exemplaren uit de verzameling van ons medelid J.G.J. Frentrop dienden als model voor de fotograaf Paul de Nooyer (CB 170: 545).

7. Boeken door en voor leden

Hoewel er in populair-wetenschappelijke tijdschriften vrij geregeld artikelen over mollusken verschenen (zie inleiding Fauna van Nederland, vol. 7, 1933), stond de leden aanvankelijk niet de keuze van goed geïllustreerde hand-en determineerboeken over exotische schelpen ter beschikking, die nu in de boekhandel beschikbaar zijn. Voor determinatie van soms de eenvoudigste dingen, klopte de amateur bij de museumconservators aan. Vandaar, dat 50 jaar geleden op musea de vrees bestond, dat de oprichting van een vereniging van schelpenverzamelaars veel meer werk voor de conservators zou meebrengen. Zo schreef W.S.S. van Benthem Jutting (CB 161: 298): 'Persoonlijk was ik er destijds niet al te enthousiast over. Ik meende dat tengevolge van de oprichting van zulk een vereniging een toenemende verzamelactiviteit zou ontstaan, en een dusdanig grote vraag naar informatie en hulp bij determinaties ten gevolge zou hebben, dat daardoor de schrijftafels van de conservatoren van de mollusken-afdelingen in de musea te Amsterdam en Leiden overstroomd zouden worden door zendingen ongedetermineerde schelpen, met het verzoek deze "even" te determineren voor de respectievelijke eigenaars'. Die vrees was niet ongegrond, maar al gauw werd determineerhulp in de Vereniging georganiseerd en bood ook het steeds groeiende aantal boeken, dat op de markt verscheen, uitkomst.

De amateur in het Nederlandse taalgebied beschikte, afgezien van enkele in vreemde talen in de omliggende landen gepubliceerde werken, over twee eenvoudige, prettige determineerwerkjes, nl. ten eerste het door het schoolhoofd L. Dorsman in 1919 gepubliceerde boek 'De schelpen van ons strand en hoe ze te herkennen', dat in 1926 zelfs een derde druk beleefde, en ten tweede het in 1929 verschenen boekje van L. Dorsman & I.A.J. de Wilde (eveneens schoolhoofd), getiteld 'De land- en zoetwatermollusken van Nederland', een handig boekje dat, wat de landslakken betreft, was voorafgegaan door drie voortreffelijke artikelen in De Levende Natuur van 1921 en 1922 van de hand van C. Druyvestein, een ijverig lid van het Mollusken Comité.

In CB 3:13 (1935) werd de verschijning aangekondigd van een eenvoudig platenatlasje, een zakboekje eigenlijk, getiteld 'Hoe heet die schelp?', verlucht met verdienstelijke pentekeningen van H. van der Maaden. De recensent dr. Koumans zei hierover '... een uitstekende dienst ... aan de popularisering van de kennis der mariene mollusken', en voegde eraan toe '... vooral voor badgasten bedoeld'. Een soortgelijk boekje, doch in de eerste plaats bestemd 'voor leerlingen van Texel's scholen' (CB 101: 1052), is 'Schelpen van Texel's kust' (1962), door ons medelid J.P. Reydon, een goed geïllustreerde uitgave van de Texelse Museumvereniging.

In de wetenschappelijke serie Fauna van Nederland (Sijthoff, Leiden) verschenen van de hand van T. van Benthem Jutting (de zelfde auteur als W.S.S. v. B.J.) de afleveringen 7(1933), 8(1936) en 12(1943), handelende over alle in ons land aangetroffen soorten mariene en niet-mariene mollusken. Aan afl. 8, over de Opisthobranchia, had ook H. Engel meegewerkt. Deze werken, die zeer welkom waren, hadden als enig nadeel, dat zij voor die tijd duur waren. Daarom ook werd door velen de verschijning in de Wereldbibliotheek van 'Nederlandse Zeemollusken' (1942) door P. Kaas en A.N.Ch. ten Broek, bijzonder toegejuicht. Kaas, die o.m. de vele illustraties verzorgde, toonde zich daarin toen reeds een meester. Het boek was door de schrijvers opgedragen aan de Nederlandse malacologen. De recensent (CB 20: 118) schreef: '... voorziet in een lang gevoelde behoefte' en voorspelde, dat een tweede druk 'zeker zal volgen'. Maar die lang verbeide tweede druk volgde nooit, hoe groot ook de behoefte eraan

was. Het boek had zo stimulerend op de verzamelactiviteit der amateurs gewerkt, dat het al na enkele jaren begon te verouderen. De waardering voor dit werk bleek zelfs 36 jaar later in een boekbespreking (Basteria 42: 79), waarin terloops werd opgemerkt '... als men verwijst naar de "klassieken" ... mag Kaas & Ten Broek natuurlijk nooit ontbreken'. De reden van het uitblijven van die herziene druk is langzamerhand wel duidelijk geworden. Kaas heeft zich namelijk steeds meer geconcentreerd op de studie der keverslakken van de hele wereld. Het CB en Basteria getuigen ervan. Hij heeft daarvan zijn levenswerk gemaakt. Een geplande, tiendelige, wereldomvattende monografie, waarvoor hopelijk de nodige subsidies gevonden zullen worden, zal de bekroning van dit tientallen jaren volgehouden onderzoek zijn.

In de jaren die volgden verschenen in het Nederlandse taalgebied nu en dan kleine geïllustreerde werkjes. Elk bracht wel wat nieuws en richtte zich tot een eigen publiek. De Hybicommissie van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie gaf in 1952 een door G. Spaink geschreven, geïllustreerde tabel van 'Zoetwatermollusken' uit. In de serie Natuurwetenschappelijke Mededelingen van de Koninklijke Natuurhistorische Vereniging verscheen het tweedelige werkje 'Huisjesslakken' (1953) door J.H. Stock. Verder ook 'Naaktslakken' door A.R. Schouten, met fraaie tekeningen van zijn hand. Van dit werkje verscheen in 1962 zelfs een herdruk. In de serie 'Wat leeft en groeit' van de Uitgeverij Spectrum te Utrecht, kwam het deeltje 'Weekdieren' (1952) door W.S.S. van Benthem Jutting uit. Dit boek belicht, zonder een gedetailleerde determineertabel te zijn, uiteenlopende aspecten van de weekdierfauna van ons land.

In 1959 verscheen bij Thieme in Zutphen 'Schelpen vinden en herkennen', door B. Entrop, met een voorwoord van dr. C.O. van Regteren Altena. Het boek had direct een goede ontvangst. Butot (CB 86: 873) schreef erover: '... een genoegen een boekje waarnaar zo lang is uitgezien, eindelijk te kunnen bespreken. Alle goede boeken waren uitverkocht ... Wij zijn blij met dit boek en kunnen het alle schelpenverzamelaars aanraden. Het is volledig'. In 1965 en 1972 verschenen er herdrukken van dit veel gevraagde werk.

In 1965 gaf de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie een handig werkje over 'Zoetwatermollusken van Nederland' uit, geschreven door ons medelid A.W. Janssen en door E.F. de Vogel.

Geen publicatie toonde duidelijker wat voor een enorme hoeveelheid veldwerk en onderzoek in Nederland gedaan was sinds de oprichting van de NMV dan het in 1970 uitgekomen werk 'De landslakken van Nederland' door E. Gittenberger, W. Backhuys en Th.E.J. Ripken. In deze typografisch verzorgde, goed geïllustreerde uitgave van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging waren alle nieuwere gegevens verwerkt en voor het eerst werden er gedetailleerde verspreidingskaarten van de in Nederland levende soorten bijgevoegd.

In 1977 verscheen 'Elseviers gids van zeeschelpen', door G. Lindner, uit het Duits vertaald door E. Gittenberger. Het is een algemeen oriënterend werk, dat in het CB (177: 699) werd aangekondigd als '... het beste wat er tot nu toe in dit genre is verschenen'.

Ten slotte, in 1980, 'Elseviers Slakkengids', een Nederlandse bewerking door E. Gittenberger van het succesvolle Britse werk 'A Field Guide to the Land Snails of Great Britain and North-West Europe', door M.P. Kerney & R.A.D. Cameron. Voor het eerst wordt hier de Nederlandse niet-mariene molluskenfauna gezien in een groter, nl. Europees verband. Of er na dit uitstekende werk, waarvan in de verre toekomst verbeterde en op peil gebrachte herdrukken in enkele talen te verwachten zijn, ooit nog behoefte aan een afzonderlijk determineerboek van de Nederlandse niet-mariene mollusken zal bestaan, is een interessante vraag.

Voor boeken over de in Nederland voorkomende mollusken, geschreven door buitenlanders en in vertaling in het Nederlands uitgegeven, moge volstaan worden met verwijzing naar J.N. de Vries (1981): Literatuur over Nederlandse Mollusken (CB 199: 1136, 202: 1182). Zij vallen buiten het bestek van deze paragraaf.

8. Malacologische proefschriften van leden

Academische proefschriften over een malacologisch of nauw daarmede verband houdend onderwerp werden nu en dan reeds voor de oprichting der NMV gepubliceerd: P.M. Keer (Leiden 1903), H.C. Delsman (Amsterdam 1912), J.A. Heyman (Delft 1914), B. Havinga (Groningen 1919), C.A. van der Willigen (Utrecht 1920), H. Engel (Amsterdam 1925), J.P. Otto (Leiden 1927), J.W. de Marees van Swinderen (Utrecht 1927), B.J. Krijgsman (Utrecht 1928), H.P. Wolvekamp (Utrecht 1932), H.P.A. Willems (Utrecht 1932). Zij zijn grotendeels fysiologisch of morfologisch van aard. De laatste drie behoren tot de zg. Jordangroep van de Universiteit van Utrecht. Dr. Van der Willigen maakte van 1917 tot 1922 deel uit van het Mollusken Comité. Bij het 15-jarig bestaan van de NMV heeft hij enkele malacologische werken aan de bibliotheek van de Vereniging afgestaan. Dr. Engel, die hoogleraar-directeur van het Zoölogisch Museum te Amsterdam werd, is vele jaren lid der Vereniging geweest.

De laatste vijftig jaar is het aantal malacologische proefschriften duidelijk toegenomen. Er zijn er stellig meer dan zestig, waarvan ongeveer de helft fysiologisch. In 1974 schreef de bibliothecaris: 'Het aantal Nederlandse malacologische dissertaties dat gedurende de laatste tien jaren verscheen, is niet gering, maar het aantal promovendi dat een exemplaar stuurt aan de verenigingsbibliotheek is zeer gering, ondanks het feit, dat de meesten lid zijn van de Vereniging' (CB 162: 327). Door deze nalatigheid lezen wij er ook niets over in het CB, wat jammer is.

Voor zover schrijver dezes kan nagaan, zijn er sinds 1934 in Nederland 34 leden op een malacologisch of, zoals Van Bruggen (CB 145: 65) het noemt 'malacologisch getint' onderwerp gepromoveerd. Hiervan 6 in Leiden, 2 in Groningen, 6 in Utrecht, 6 in Amsterdam en 14 aan de Vrije Universiteit. Van hen zijn minstens 4 cum laude gepromoveerd nl. C.O. van Regteren Altena (1937), P. Korringa (1940), H. Wolda (1963) en S. van der Spoel (1967).

Hieronder volgt een lijst van namen en titels. Plaatsnaam en jaartal van promotie zijn tussen haakjes achter de persoonsnaam vermeld. Bibliografische details zijn achterwege gelaten. In plaats daarvan wordt verwezen naar een CB-artikel. In deze lijst zijn niet opgenomen de dissertaties verschenen aan de Vrije Universiteit. Deze hebben betrekking op morfologisch en fysiologisch onderzoek aan slakken (vooral Lymnaea stagnalis) en enige bivalven. Door de aard van het onderzoek heeft dit werk een minder directe relatie tot de belangstellingssfeer van onze Vereniging. De omvang van het onderzoek is zeer groot. Beginnend met de dissertatie van L.J. Antheunisse, verschenen er tot 1.1.1984 totaal 39 dissertaties op malacologisch gebied aan de Vrije Universiteit. Daartoe behoorden de volgende dissertaties van leden van onze vereniging: J. Joosse (1964), H.H. Boer (1965), J.J. Lammens (1967), W.J. van der Steen (1968), Th.A. de Vlieger (1968), R. Thijssen (1971), S.E. Wendelaar Bonga (1971), U. Zijlstra (1972), E.A. Meuleman (1972), M. de Jong-Brink (1973), C.J. Stoll (1973), C. Janse (1974), B. Plesch (1977), A.J. Lever (1978).

Dissertaties van leden in chronologische volgorde:

- N. Postma (Utrecht 1935): Onderzoekingen betreffende het herstel van de tonus bij de slakkenvoet (Helix pomatia L.) door prikkeling en betreffende

de invloed van het centrale zenuwstelsel daarop. -Dr. Postma, sinds 1962 lid der NMV, was leerling van prof. H.J. Jordan, 'Nederlands eerste vergelijkend fysioloog' (CB 213: 1390). Van de zg. Jordan-groep te Utrecht, die fysiologisch onderzoek (ademhaling, spijsvertering, hart, bloed enz.) verrichtte, zijn tussen 1924 en 1947 acht Nederlanders gepromoveerd op een onderwerp dat betrekking heeft op mollusken. Dr. Koumans heeft zijn proefschrift willen publiceren in Basteria, dat in oprichting was. Door tijdnood, mede in verband met professionele perspectieven van de promovendus, is er van uitvoering van dit plan niets gekomen.

- A. Pannekoek (Amsterdam 1936): Beiträge zur Kenntnis der altmiocänen Molluskenfauna von Rembang (Java), (CB 7: 41). -Dr. A. ten Houten-Pannekoek behoorde tot de NMV-leden 'van het eerste uur'.
- C.O. van Regteren Altena (Amsterdam 1937): Bijdrage tot de kennis der fossiele, subfossiele en recente mollusken, die op de Nederlandse stranden aanspoelen, en hunner verspreiding. -Een fraai voorbeeld van medewerking van vele amateurs aan een proefschrift. Dit werk heeft een krachtige impuls gegeven aan de verdere studie der fossiele schelpen onzer stranden, wat het project 'Fossielenatlas', waaraan nu de laatste hand gelegd wordt (CB 170: 532), tot gevolg had. Dr. Van Regteren Altena was eerst conservator Vlinders en werd, na het vertrek van dr. Bayer, conservator Afdeling Mollusca van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden en tevens van de Afdeling Palaeontologie van Teyler's Stichting te Haarlem. Hij was gedurende zeer lange tijd, en in verscheidene functies, bestuurslid der NMV.
- P. Wagenaar Hummelinck (Utrecht 1940): Studies on the fauna of Curaçao, Aruba, Bonaire and the Venezuelan Islands. -Dr. Wagenaar Hummelinck was conservator op het Zoölogisch Laboratorium van de Rijksuniversiteit te Utrecht en ging in 1972 als wetenschappelijk hoofdmedewerker met pensioen, maar is sedertdien op het Laboratorium blijven werken. Dr. Hummelinck is de stichter van de Natuurwetenschappelijke Studiekring voor Suriname en de Nederlandse Antillen, en tevens van het Caraïbisch Marien-Biologisch Instituut op Curaçao.
- P. Korringa (Amsterdam 1940): Experiments and observations on swarming, pelagic life and setting in het European flat oyster, Ostrea edulis. -Prof. Korringa was directeur van het Rijksinstituut voor Visserijonderzoek; hij was 'Nederlands grootste toegepaste malacoloog' (Basteria 44: 55).
- M.F. Mörzer Bruyns (Utrecht 1947): Over levensgemeenschappen, Biosociologie, vegetatie en mollusken. -De mogelijke associatie van Truncatellina cylindrica en Thalictrum minus (vgl. Gittenberger e.a. 1970: 48) werd in deze dissertatie voor het eerst gesignaleerd. Dr. Mörzer Bruyns was de eerste vanwege Staatsbosbeheer aangestelde bioloog. Hij is de stichter van het Rijksinstituut voor Onderzoek van de Natuur (R.I.V.O.N.), waarvan hij de directeur werd. Het R.I.V.O.N. is later R.I.N. (Rijksinstituut voor Natuurbeheer) geworden. De heer Mörzer Bruyns was hoogleraar natuurbeheer aan de Landbouwhogeschool van Wageningen.
- F.E. Loosjes (Amsterdam 1953): Monograph of the Indo-Australian Clausiliidae. -Dr. Loosjes was tot 1968 verbonden aan de Plantenziektenkundige Dienst te Wageningen en werd daarna tot zijn pensioen in 1978 Inspecteur van de Volksgezondheid voor de Hygiëne van het Milieu, te Leidschendam. -Gespecialiseerd in Clausiliidae.
- I. Kristensen (Leiden 1957): 'Differences in density and growth in a cockle population in the Dutch Wadden Sea'. -Dr. Kristensen werd in 1960 directeur van het Caraïbisch Marien-Biologisch Instituut op Curaçao. In 1982 ging hij met pensioen.
- H. Wolda (Groningen 1963): Natural populations of the polymorphic land snail Cepaea nemoralis (CB 105: 1093). -Dr. Wolda had kort na zijn promo-

tie aan de N.R.C. (14.8.1964) toevertrouwd: 'Ik zal waarschijnlijk tot mijn pensioen bezig blijven met mijn onderzoek naar de relatie tussen de huisjesslak en zijn omgeving'. Hij is thans in Panama verbonden aan het Barro Colorado Research Station of the Smithsonian Institution.

- M.R. Honer (Utrecht 1963): Freshwater larval Trematodes in the Netherlands, a synecological study of their occurrence (CB 104: 1083). -Dr. Honer, van Engelse nationaliteit, sprak de Nederlandse taal voortreffelijk. Hij is korte tijd voorzitter van de NMV geweest en is daarna in dienst van het farmaceutisch-chemisch bedrijf Merck naar New York vertrokken.
- S. van der Spoel (Amsterdam 1967): Euthocosomata, a group with remarkable development stages (Gastropoda, Pteropoda) (CB 125: 1334). -Dr. Van der Spoel is verscheidene jaren voorzitter van de NMV geweest. Hij is sedert 1980 hoogleraar in de systematische zoölogie en zoögeographie aan de Universiteit van Amsterdam. Van zijn hand verscheen in 1976 het belangrijke werk over planktonische mollusca 'Pseudothecosomata, Gymnosomata and Heteropoda' (Utrecht, 484 pp.).
- H.J. Over (Utrecht 1967): Ecological biogeography of Lymnaea trunculata in the Netherlands. -Butot: 'een flinke vooruitgang van onze kennis over de leverbotslak' (CB 125: 1334). Dr. Over is verbonden aan het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Lelystad.
- G.C. Cadée (Leiden 1968): Molluscan biocoenoses and thanatocoenoses in the Ria de Arosa, Galicia, Spain'. -Dr. Cadée is verbonden aan het Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Zee te Den Helder (CB 127: 1365).
- A.C. van Bruggen (Leiden 1969): Studies on the land molluscs of Zululand with notes on the distribution of land molluscs in Southern Afrika. -Dr. Van Bruggen heeft vele jaren in Zuid-Afrika gewoond en gewerkt. Hij is een kenner van de vogel- en zoogdierfauna van Kenya, welk land hij en mevrouw Van Bruggen regelmatig bezoeken. Na zijn terugkeer uit Zuid-Afrika werd de heer Van Bruggen docent Systematische Zoölogie aan de Universiteit van Leiden. Hij is het enige lid der Vereniging, dat alle bestuursfuncties bekleed heeft. Ook is hij redacteur van het CB geweest; sinds 1968 redactielid van Basteria. Thans is hij penningmeester.
- G.J. Boekschoten (Utrecht 1969): Fossieleninhoud en stratigrafie van het Oligo-Mioceen in vijf boringen in Noord-Duitsland (CB 131: 1408). -Dr. Boekschoten is hoogleraar Palaeontologie aan de Rijksuniversiteit van Groningen.
- E. Gittenberger (Leiden 1973): Beiträge zur Kenntnis der Pupillacea, III. Chondrininae. -Aan dit proefschrift hebben verscheidene leden, die in de Oostelijke Pyreneeën verzameld hebben, indirect medegewerkt. Dr. Gittenberger heeft dr. Van Regteren Altena opgevolgd als conservator Afdeling Mollusca van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden. Hij is bestuurslid der NMV geweest o.m. als voorzitter. Is redactielid van Basteria.
- H.E. Coomans (Amsterdam 1974): Life and malacological work of Hendrik Elingz Rijgersma (1835-1877), a Dutch physician and scientist on St. Martin, Netherlands Antilles (CB 161: 294). -Dr. Coomans heeft acht jaar op Curaçao en in de Verenigde Staten gewerkt. Na terugkeer in Nederland volgde hij in 1965 mevrouw Van der Feen op als conservator Mollusca van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie & Zoölogisch Museum te Amsterdam, en als bibliothecaris der Vereniging.
- W. Backhuys (Leiden 1975): Zoogeography and Taxonomy of the land and freshwater molluscs of the Açores (CB 167: 452). -Dr. Backhuys is enige tijd leraar aan een gymnasium in Rotterdam geweest en directeur van het Natuurhistorisch Museum aldaar. Hij is thans directeur van Brill's Uitgeverij en Antiquariaat te Leiden.

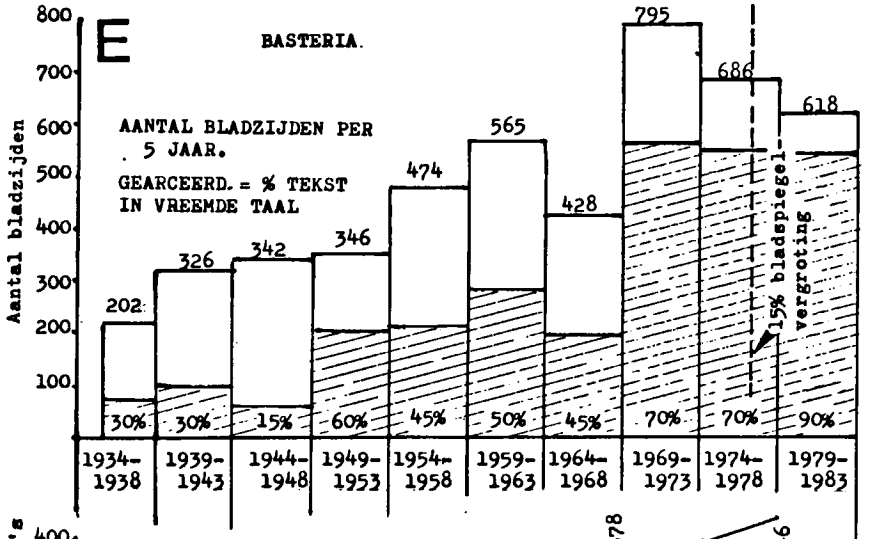
- C.C. ten Hallers-Tjabbes (Groningen 1979): The shell of the whelk Buccinum undatum L. -Op 4 october 1980 voordracht voor de NMV in Leeuwarden (CB 185 & 198).
- A.S.H. Breure (Leiden 1979): Systematics, phylogeny and zoogeography of Bulimulidae (CB 188: 883). -Dr. Breure is werkzaam bij het Directoraat-generaal voor de Milieuhygiëne. Hij is thans voorzitter van het bestuur der NMV.

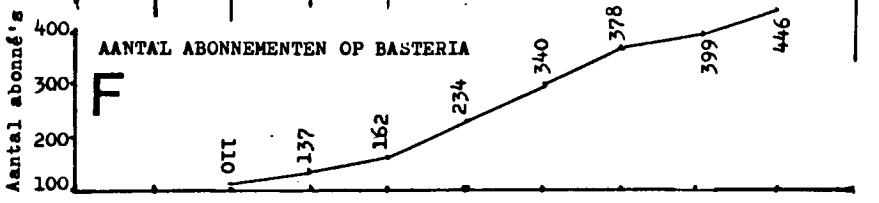
9. De ontwikkeling van Basteria

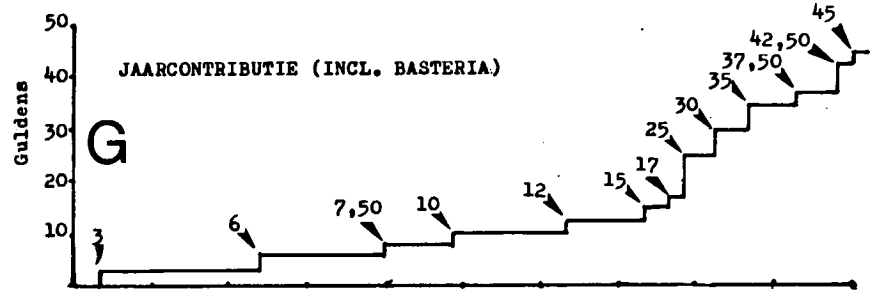
Hoe bescheiden van opzet de Vereniging aanvankelijk was, blijkt alleen al uit het feit, dat in de circulaire die aan de oprichting vooraf ging, en waarin een werkplan van 8 punten voorgesteld werd, totaal niet van een wetenschappelijk tijdschrift gerept werd. Meer dan een jaar na de oprichting van de Vereniging kwamen tijdens een ledenvergadering in hotel Du Commerce te Leiden, de leden Brandhorst en Blöte met de vraag of 'het mogelijk zou zijn om in de toekomst een tijdschrift uit te geven' (CB 3: 21). Het bestuur, dat kennelijk niet op zo'n ongewone vraag voorbereid was, antwoordde dat het voorstel overwogen zou worden. In 1935 verscheen een 12-regelige mededeling (CB 3: 27), dat het bestuur 'besloten' had een malacologisch tijdschrift op te richten en dat dit genoemd 'zal' worden: Basteria. De mededeling hield verder in, dat de redactie 'zal' bestaan uit dr. J.Th. Henrard en dr. F.P. Koumans, de eerste een botanicus, de tweede een ichthyoloog. Verder, dat het eerste nummer op 1 februari 1936 zal verschijnen en dat de prijs ƒ 2,- per jaargang van vier nummers zal bedragen. Er zullen, aldus de mededeling, artikelen over malacologie 'in de uitgebreidste zin' in worden opgenomen, en wel 'voornamelijk in de Nederlandse taal', eventueel met een korte samenvatting in een andere taal.

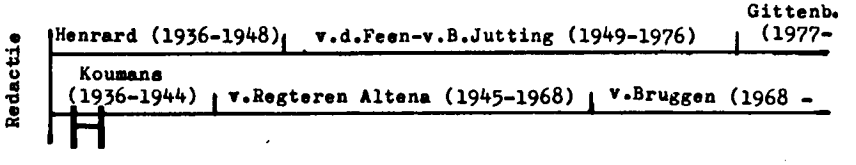
Uit de stukken blijkt niet, of er overleg met de ledenvergadering heeft plaats gehad. De goedaardige vorm van paternalisme, die zich ook op andere wijze uitte (CB 162: 337), wortelde vermoedelijk in de niet al te hoge dunk die enkele biologen in het bestuur van het bevattingsvermogen van niet-biologen hadden. 'Minstens 80% van onze leden zijn leken, die van wetenschap geen zier benul hebben, zoiets als een salamander van het kippen fokken', schreef eens een jeugdig bioloog, lid van het bestuur, aan een andere bioloog, eveneens bestuurslid (brief dd. 21.2.46 in Arch. NMV). Die zienswijze is in de loop der jaren wel wat veranderd, sinds biologen tot de ontdekking zijn gekomen, dat er ook buiten hun kring lieden zijn die lezen en schrijven kunnen.

De ontwikkeling van Basteria blijkt uit de grafieken E tot H. De kolommen in grafiek E geven de totale aantallen bladzijden per periode van vijf jaar aan. Na een top van bijna 800 tekstbladzijden in de periode 1969 tot en met 1973 trad een geringe daling op, die voor een groot deel te verklaren is door de 15% bladspiegelvergroting, wat in een evenredige vermindering van het aantal bladzijden resulteert. Twee maal is Basteria met extra uitgaven verschenen, namelijk bij het 25-jarig bestaan der NMV in 1959 en bij gelegenheid van het 6de congres der Unitas Malacologica Europaea in 1977, met resp. 174 blz. (The Netherlands as an environment for molluscan life) en 53 blz. (Malacology in the Netherlands). Tot de bijzondere uitgaven behoren de buiten het budget van Basteria gehouden (CB 150: 144), doch wel in de normale serie uitgegeven feestbundels van Basteria, opgedragen respectievelijk aan mevrouw Van der Feen bij gelegenheid van haar afscheid als conservator van het Zoölogisch Museum te Amsterdam in 1964, en aan dr.

E
BASTERIA.
AANTAL BLADZIJDEN PER 5 JAAR.
GEARCEERD. = % TEKST IN VREEMDE TAAL
Aantal bladzijden
800
700
600
500
400
300
200
100
202
326
342
346
474
565
428
795
686
618
15% bladspiegel-vergroting
30%
30%
15%
60%
45%
50%
45%
70%
70%
90%
1934-1938
1939-1943
1944-1948
1949-1953
1954-1958
1959-1963
1964-1968
1969-1973
1974-1978
1979-1983

F
AANTAL ABONNEMENTEN OP BASTERIA
Aantal abonné's
400
300
200
100
110
137
162
234
340
378
399
446

G
JAARCONTRIBUTIE (INCL. BASTERIA)
Guldens
50
40
30
20
10
3
6
7,50
10
12
15
17
25
30
35
37,50
42,50
45

H
Redactie
Henrard (1936-1948)
v.d.Feen-v.B.Jutting (1949-1976)
Gittenb. (1977-
Koumans (1936-1944)
v.Regteren Altena (1945-1968)
v.Bruggen (1968 -

Van Regteren Altena bij zijn afscheid als conservator van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden in 1972.

De eerste jaargangen verschenen met vier nummers per jaar, en wel voor de somma van ƒ 2,-. De begrotingen waren tot op een halve cent berekend. Van gratis overdrukken aan auteurs was geen sprake. Eerst in 1939 werd daarvoor een regeling getroffen. Auteurs, die hun redactionele bijdrage wilden illustreren, moesten zelf de clichékosten betalen. Later kwam er een clichéfonds met vrijwillige bijdragen, doch verder dan getallen met twee cijfers kwam dit magere fonds zelden of nooit. Als er niet prompt contributies betaald werden, liep de zaak al gauw spaak. Toen dan ook in 1936 een schrikbarende achterstand van zegge en schrijve ƒ 67,- aan te innen contributies was ontstaan, was het CB het kind van de rekening (CB 7: 37). De onafscheidelijke tweelingspoken Wanbetaling en Waninning vertoonden zich al in de prille jeugd van de Vereniging.

Zoals uit grafiek E blijkt, is vooral het Engels een steeds grotere plaats gaan innemen, hetgeen als een onvermijdelijke ontwikkeling van een blad met internationale aspiraties beschouwd moet worden.

Vermelding verdient dat Basteria, hoe dun elk nummer ook was, jaren lang in een keurig bedrukt geel kaft verscheen, wat ieder normaal vond, want in die tijd zou ook geen lid het in zijn hoofd halen om zonder jasje aan en zonder das om ter ledenvergadering te komen.

Tot zover de technische kant. Een enkele opmerking ook over het redactionele front. Geestelijke vaders van pennevruchten zijn - dat is bekend - gevoelige creaturen. Daar weet de redactie van mee te praten. Tact komt eraan te pas 'bij het beoordelen van manuscripten op hun wetenschappelijke mérites, op stijl en taalgebruik en op presentatie van de resultaten' (CB 161: 308). Meestal blijven de grieven wel binnenskamers, maar één maal is het voorgekomen, dat de verzuchting van een redactielid tot in het CB is doorgedrongen: 'Het weghalen van een streepje, het invoegen van een komma, het bijschaven van een zin, dat alles kan de redacteur geërgerde reacties van auteurs opleveren, die niet beschoolmeesterd willen worden' (CB 190: 928). De redactie moet ook, wat vaak een hachelijke onderneming is, de systematiek in bescherming nemen, 'die vrijwel weerloos is tegenover degenen die, meestal ongewild, het vak kapot schrijven of het in elk geval een slechte naam bezorgen'.

Ook aan de andere kant wordt wel gemopperd. In CB 84: 843 leest men, ditmaal over de redactie van het CB: '... kijken of de redacteur niet weer in mijn met zoveel zorg opgebouwde volzin heeft zitten knoeien. Hetgeen bijna geen enkele redacteur laten kan, wat hem dan ook moeilijk kwalijk genomen kan worden, maar wat voor de betreffende medewerker dikwijls hoogst onaangenaam kan zijn'.

Op 13 augustus 1976 werd in Zierikzee een standbeeld(je) onthuld van de achttiende-eeuwse arts Job Baster (1709-1775), naar wie ons tijdschrift genoemd is. Van dokter Baster is geen enkel portret bekend. Men weet zelfs bij benadering niet, hoe hij eruit gezien moet hebben. Voor de beeldhouwer Ad Braat was het dan ook een onmogelijke opgaaf om, in opdracht van het Gemeentebestuur, een beeld van Baster te ontwerpen, ter

plaatsing in diens sinds kort weer in ere herstelde kruidentuin. Het initiatief was uitgegaan van de Baster-kenner, de Zierikzeese arts C.M. van Hoorn.(Prov. Zeeuwse Courant 14.8.1976).

10. Het Correspondentieblad

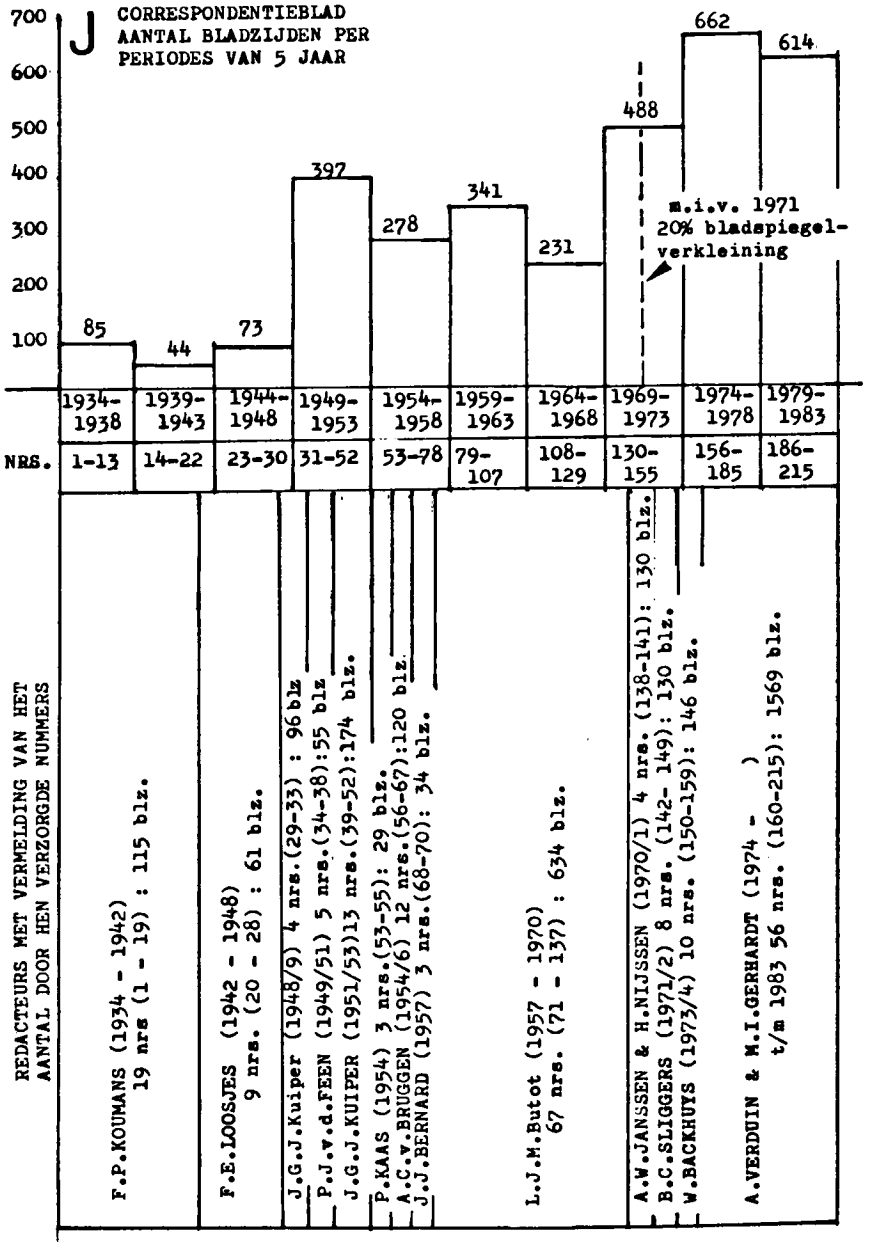
Grafiek J geeft ons een beeld van de ontwikkeling van het CB, steeds weer per periode van 5 jaar. In de eerste 15 jaren was het totale aantal bladzijden per jaar gemiddeld 14. Er verschenen toen doorgaans 2 nummers per jaar. De donkere jaren van het CB waren 1940, toen geen enkel nummer verscheen, de jaren 1944, 1945 en 1947, waarin slechts één nummer per jaar uitkwam. De frequentie van verschijning was jaren lang gering. Men vergete echter niet, dat de eerste secretaris tevens de zorg had van het CB, wat betekent: kopij vergaren, redigeren, typen, op stencil zetten, ergens (kosteloos) laten afdraaien, sorteren, nieten, vouwen, adresstroken schrijven, frankeren, naar de post brengen ... De kopzorgen van de redacteurs blijken vaak ook uit de presentatie van het blad, soms op bar slecht papier voor een koopje op de kop getikt, op goedkoop stencil, op een versleten schrijfmachine getypt. De situatie werd beter toen in de vijftiger jaren het redacteurschap losgekoppeld werd van het secretariaat. Van 1956 af werd er naar gestreefd, het CB zes maal per jaar te laten verschijnen. Maar dit bracht zo veel werk mee, dat veel redacteurs er al na enkele jaren wegens tijdgebrek mee moesten ophouden.

Wat de duur van het redacteurschap betreft, heeft L.J.M. Butot het record. Hij verzorgde in 13 jaar 67 nummers met totaal 634 bladzijden (grafiek J). Het absolute record aantal bladzijden is bij het redactionele duo Verduin-Gerhardt, dat in 9 jaar tijds 1569 bladzijden (tot eind 1983) in 56 nummers liet uitkomen. Wel moet opgemerkt worden, dat in 1971 een bladspiegelverkleining van 20% werd ingevoerd, wat een evenredige vergroting van het aantal bladzijden tot gevolg had. Begin 1984 is wederom een aanzienlijke bladspiegelverkleining ingevoerd, die gecompenseerd wordt door een kleiner lettertype. Terwijl dus Basteria naar een vergroting van het formaat streeft, groeit het CB in de richting van een pocketeditie.

De roep om meer kopij is een eindeloze echo. De redacteur zou weinig succes oogsten als hij ook zelf niet plezier in het schrijven had. Niettemin kan vastgesteld worden, dat er al jaren lang een kentering ten goede is, misschien dank zij herhaalde noodkreten als 'het drievoudige is nodig' (CB 163: 350). In de laatste vijf jaar is het aantal redactionele bijdragen niet minder dan 113, ingezonden door 58 leden.

Het is hier zeker de plaats om de vele stille werkers, meestal huisgenootleden, te vermelden, die meegeholpen hebben het CB en ook Basteria te distribueren. Zij zijn in de jaarverslagen niet steeds met name genoemd, maar de erkentelijkheid van de Vereniging is er niet minder om. Het waren: wijlen A. Brandhorst en A. Stiva, verder: F. van Loon, D. Smits, W.F. Hoffman, H. Roode, W.J. Kuijper, mevrouw Backhuys-Scholte, mevrouw Van Bruggen-Gorter, mevrouw Nieuwenhuis-Verveen, F.J. Remery. Zelden beseffen de lezers, welke omvang dit administratieve werk tegenwoordig heeft. Een idee ervan geeft een bericht in CB 168: 483: 'Mevrouw Nieuwenhuis verzond in 1975 ca 500 kg verenigingsstukken, waaronder 2667 CB met 1767 bijlagen, 957 Basteria, 2928 convocaties en ander drukwerk'. Mevrouw L. van Roosmalen is sinds vele jaren onze steun en toeverlaat bij het tikken van de kopij van het CB.

De heer Stiva schonk in 1965 een oude adresseermachine die acht jaar

J CORRESPONDENTIEBLAD
AANTAL BLADZIJDEN PER
PERIODES VAN 5 JAAR
700
600
500
400
300
200
100
85
44
73
397
278
341
231
488
662
614
m.i.v. 1971
20% bladspiegel-
verkleining
1934-1938
1939-1943
1944-1948
1949-1953
1954-1958
1959-1963
1964-1968
1969-1973
1974-1978
1979-1983
NRS.
1-13
14-22
23-30
31-52
53-78
79-107
108-129
130-155
156-185
186-215
REDACTEURS MET VERMELDING VAN HET
AANTAL DOOR HEN VERZORGDE NUMMERS
F.P.KOUMANS (1934 - 1942)
19 nrs (1 - 19) : 115 blz.
F.E.LOOSJES (1942 - 1948)
9 nrs. (20 - 28) : 61 blz.
J.G.J.Kuiper (1948/9) 4 nrs.(29-33) : 96 blz
P.J.v.d.FEEN (1949/51) 5 nrs.(34-38):55 blz
J.G.J.KUIPER (1951/53)13 nrs.(39-52):174 blz.
P.KAAS (1954) 3 nrs.(53-55): 29 blz.
A.C.v.BRUGGEN (1954/6) 12 nrs.(56-67):120 blz.
J.J.BERNARD (1957) 3 nrs.(68-70): 34 blz.
L.J.M.Butot (1957 - 1970)
67 nrs. (71 - 137) : 634 blz.
A.W.JANSSEN & H.NIJSSEN (1970/1) 4 nrs. (138-141): 130 blz.
B.C.SLIGGERS (1971/2) 8 nrs. (142- 149): 130 blz.
W.BACKHUYS (1973/4) 10 nrs. (150-159): 146 blz.
A.VERDUIN & M.I.GERHARDT (1974 -)
t/m 1983 56 nrs. (160-215): 1569 blz.

lang heeft dienst gedaan, en waarmede de heren Coomans en Geerlings de enveloppen van zowel CB als Basteria van adressen hebben voorzien. Het enorme, periodiek terugkerende werk van de samenstelling van inhoudsopgaven van het CB, zonder dewelke de inhoud van het blad ontoegankelijk zou zijn, is het werk van ons medelid J.G.B. Nieuwenhuis en zijn echtgenote.

Het streelt ons gevoel van eigenwaarde, dat het CB, wat vorm en inhoud betreft, model gestaan heeft voor enkele malacologische contactbladen in het buitenland: de Circulars of the Conchological Society of Southern Africa (1958), de Conchologists' Newsletter (1961) van de Conchological Society of Great Britain & Ireland, en ten derde van de Mitteilungen (1962) van de Deutsche Malakozoologische Gesellschaft (Malacology in the Netherlands, Leiden 1977). Geleidelijk aan hebben deze bladen zich elk in een eigen trant ontwikkeld.

Jaar van verschijning der nummers van het Correspondentieblad

	nummers	aantal		nummers	aantal		nummers	aantal
1934	1	1	1951	38-42	5	1968	125-129	5
1935	2-4	3	1952	43-47	5	1969	130-135	6
1936	5-7	3	1953	48-52	5	1970	136-139	4
1937	8-10	3	1954	53-56	4	1971	140-145	6
1938	11-13	3	1955	57-61	5	1972	146-149	4
1939	14-17	4	1956	62-67	6	1973	150-155	6
1940	18	1	1957	68-73	6	1974	156-161	6
1941		0	1958	74-78	5	1975	162-167	6
1942	19-20	2	1959	79-85	7	1976	168-173	6
1943	21-22	2	1960	86-91	6	1977	174-179	6
1944	23	1	1961	92-97	6	1978	180-185	6
1945	24	1	1962	98-101	4	1979	186-191	6
1946	25-26	2	1963	102-107	6	1980	192-197	6
1947	27	1	1964	108-111	4	1981	198-203	6
1948	28-30	3	1965	112-115	4	1982	204-209	6
1949	31-34	4	1966	116-120	5	1983	210-215	6
1950	35-37	3	1967	121-124	4			

11. Laureaten en honneurs

Prijzen en penningen. Enkele malen werden, wegens verdiensten op het gebied van malacologisch onderzoek, prijzen, medailles of legpenningen aan leden der NMV uitgereikt.

C.O. can Regteren Altena verwierf in 1936 de gouden medaille van het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam voor zijn studie van de fossiele schelpen die op de Nederlandse stranden aanspoelen. Op deze studie promoveerde hij in 1937 (zie hoofdstuk 8). Een mededinger in de desbetreffende prijsvraag was F.C. van Heurn met zijn eveneens belangrijke publicatie (1936) 'Over de fossiele schelpen van het Nederlandse strand en hare verwantschap met fossielen uit de tertiaire lagen van België en Engeland' (CB 7: 40).

Prof. J. Lever ontving in 1960 de Koninklijke Shellprijs voor zijn studies en die van zijn studenten der Vrije Universiteit over het aanspoelings-

mechanisme van schelpen (CB 75: 730). De bedoeling van deze toekenning was de bevordering van dergelijk onderzoek (86: 875). Als gevolg hiervan zijn verscheidene leden gaan letten op het verschijnsel dat van bepaalde soorten minder linker dan rechter kleppen aanspoelen (CB 85: 854).

H.E. Coomans ontving in 1974 als teken van waardering voor zijn onderzoek, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de New York Shell Club, de zilveren legpenning van die club.

Hendrik Devriese (België) kreeg voor zijn werkstuk 'Enkele faunistische aantekeningen over mollusken' de Jacques Ketsprijs 1975. Deze door de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen uitgeloofde prijs is bedoeld als een aanmoedigingsbeurs voor leerlingen van de hoogste klassen humaniora, die door een persoonlijk werk over een vrij gekozen onderwerp belangstelling voor de natuur tonen (CB 168: 481).

George Visser, beheerder van het Biologisch Station 'Schellingerland', thans tevens wethouder en loco-burgemeester van de gemeente Terschelling, verwierf in 1976 de door de gemeente Terschelling periodiek uitgeloofde Lutineprijs (1975) voor zijn door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer gepubliceerd rapport 'Chemische samenstelling, flora en fauna van binnen-dijks water op Terschelling, speciaal met betrekking tot duinplassen' (CB 196: 512).

Ruud Bank won in 1982, met zijn werkstuk 'De landslakken van Noordoost-Italië' de eerste prijs in de 14de door Philips georganiseerde Europese wedstrijd voor jonge onderzoekers en uitvinders (CB 207: 1271).

Eponiemen. Geen malacoloog, ook niet de droogste systematicus, is ongevoelig voor een pluim op zijn hoed. Het uitdelen van zulke pluimen in de vorm van eponiemen, is een oude traditie in de systematiek en een privilege van de taxonoom. Eponymie is vernoeming van een nieuwe soort, ondersoort of ander taxon naar een persoon, en wel als teken van respect, vriendschap, genegenheid, collegialiteit of van erkentelijkheid voor een bewezen dienst. Er bestaan in de zoölogische naamgeving enkele eenvoudige grammaticale regels voor. Door eponymie wordt de naam van een persoon bestendigd in de systematiek, in beginsel althans. Eponiemen zijn dus persoonlijke decoraties van auteurs, maar het spreekt vanzelf, dat de vernoeming haar waarde ontleent aan het kaliber van de auteur. Als deze een erkend taxonoom is, stijgt de kans, dat de nieuwe naam een blijvende plaats krijgt en dat zij niet, zoals met vele eponiemen het geval is, zal verdrinken in de vergetelheid der synonymie. Er zijn eponiemen die al twee eeuwen gebruikt worden en die dus wel 'eeuwig' zijn. Er zijn andere die al kort na publicatie hun plaats moesten inruimen voor een ouder synoniem of die zelfs, wat niet vaak voorkomt, een 'nomen nudum' bleken te zijn. Over veel negentiende-eeuwse malacologen werd gezegd, dat zij meer soorten creëerden dan de Schepper had voorzien, maar wij moeten toegeven, dat ook de huidige tijd superscheppers kent, al zitten die uiteraard in het kamp van de anderen ...

Tot de goede manieren in de wetenschappelijke vernoeming behoort het gebruik, dat de auteur een overdruk, voorzien van een passende, met de hand geschreven opdracht aan de vernoemde persoon stuurt, en dat deze laatste zijn dank voor de eervolle vernoeming betuigt, een regel waartegen nog al eens wordt gezondigd, zowel aan de ene als aan de andere kant.

Tevoren toestemming vragen om een vernoeming is hoffelijk, doch schijnt in onbruik te geraken. Misschien wel omdat dan, bijvoorbeeld in het geval van publicatie in een feestbundel, het verrassingseffect weg is. Er zijn echter personen die het om de een of andere respectabele reden niet op prijs stellen, dat hun familienaam hiertoe gebruikt wordt. De Ierse malacoloog Stelfox was zo iemand. Hij vond de latijnse genitiefvorm van zijn naam onwelluidend. Peter Dance, die een nieuwe Pisidium-soort uit de

Himalaya aan hem had willen opdragen, was na een ontmoedigend antwoord van dr. Stelfox, wel genoopt de soortnaam in zijn manuscript te wijzigen. Hij kon echter niet verhinderen, dat kort daarop een Rus, minder scrupuleus dan hij, maar uiteraard met de beste bedoelingen bezield, de soortnaam stelfoxi invoerde.

Er zijn ook malacologen die principieel tegen vernoeming zijn, voornamelijk omdat op die manier onuitsprekelijke namen de wetenschappelijke nomenclatuur binnendringen. Niet ondenkbare, overigens puur Hollandse soortnamen als dekwaadstenieti en niemandsverdrietae zijn voor Japanners even onuitspreekbaar als de reeds door Japanse malacologen gepubliceerde namen Mundiphaedusa iijimakuniakii en Pauciphaedusa toshiyukii dat voor vele Westerlingen zijn.

Auteurs kunnen ingewikkelde of moeilijk uit te spreken familienamen omzeilen, door de voornamen te gebruiken (bv. mathildae, irenae, edouardi enz.) of, voor zover dat mogelijk is, door een vrije vertaling van de familienaam te geven, bv. prosper voor Voorwinde, viridarium voor Verdcourt, juvenisanguis voor Jungbluth. Soms klinkt dat humoristisch en de auteur is er dan niet altijd zeker van of de vinding wel geapprecieerd wordt. Met een persoonsnaam wordt niet gespot. Zelf had ik eens een soort naar de grote Fritz Haas genoemd, niet echter de soortnaam haasi gebruikend, doch de letterlijke vertaling ervan nl. lepus. Ik stuurde dr. Haas een overdruk van mijn artikel toe, maar hoorde er niets meer over. Met een zekere spijt dacht ik, dat de vernoeming niet in goede aarde gevallen kon zijn. Eerst tien jaar later, toen ik een artikel over zijn tachtigste verjaardag in handen kreeg, las ik niet weinig verrast, dat Haas die naam juist zeer gewaardeerd had. In zijn jongensjaren had hij namelijk wel stukjes gepubliceerd onder de schuilnaam Lepus, en hij had er erg veel plezier in ('his greatest pleasure' aldus Solem) te vernemen, dat de schuilnaam nu officieel tot soortnaam gepromoveerd was.

Eponymie kan soms getuigen van menselijke zwakheden als gemakzucht, gebrek aan verbeelding, ijdelheid, maar ook van nobele gevoelens. Gemakzucht om niet net zo lang in een latijns woordenboek te bladeren tot een passend zelfstandig of bijvoegelijk naamwoord gevonden is. Gebrek aan verbeelding noem ik het, wanneer een auteur, zoals de Fransman Bourguignat (Tanganika 1890) gedaan heeft, eenzelfde eponiem, nl. giraudi, twintig keer in dezelfde publicatie gebruikt, telkens verbonden met een andere genusnaam. IJdelheid steekt haar kopje op, wanneer een auteur een soort naar zich zelf noemt, al verwijst hij dan voor de vorm naar een overigens nimmer gepubliceerde manuscriptnaam van een correspondent (CB 133: 1448). C.O. van Regteren Altena vertelde mij eens geamuseerd, dat een Spanjaard hem materiaal ter bewerking toegezonden had en daarbij de voorwaarde had gesteld, dat een eventuele nieuwe soort naar hem, de Spanjaard, vernoemd zou worden. Hetgeen dan ook gebeurd is. Daarentegen beheersen nobele gevoelens de eponymie, wanneer een auteur, zoals hieronder blijkt, elke tien jaar een soort aan zijn echtvriendin opdraagt ...

Sinds de oprichting van de NMV zijn de namen van vele Nederlandse of Nederlandstalige leden in eponiemen vastgelegd, soms door landgenoten (ca 60%), vaak ook door buitenlanders (ca 40%) in een niet-Nederlands tijdschrift. Het is niet gemakkelijk hiervan een volledige lijst samen te stellen. Daartoe zouden alle jaargangen van de Zoological Record van 1934 af doorgenomen moeten worden door iemand die vertrouwd is met de voor- en familienamen der Nederlandse leden en die een scherp oog heeft voor cryptische eponiemen (bv. Teralatirus, prosperi etc.). Dat is dan wel de reden, dat eponiemen doorgaans niet in biografieën of necrologieën vermeld worden, wat ik een tekortkoming vind.

In de hierna volgende lijst zijn alleen de malacologische eponiemen genoemd. De eponiemen betrekking hebbende op andere domeinen der zoölogie en op de botanie, zijn hier uiteraard buiten beschouwing gelaten.

Aartsen, J.J. van: Cingula aartseni Verduin 1984.
Aten D,: Microna atena Boeters 1969; Chondrina ateni Altimira & Barcells 1972 (nomen nudum); Abida secale ateni Gittenberger 1973.
Backhuys, W.: Virpazaria (V.) backhuysi Gittenberger 1969.
Balke, N.P.W.: Rissoa radiata balkei Verduin 1976.
Bar, Z.: Monacha bari Forcart 1981.
Beets, C.: Gibbula beetsi Van Regteren Altena 1954.
Benthem Jutting, W.S.S.: Conus juttingae Pannekoek 1936; Oliva juttingae Pannekoek 1936; Marginella juttingae Pannekoek 1936; Hypselostoma terae Tomlin 1939; Cribraria (Ovatipsa) vanbenthemjuttingae Schilder 1941; Acteocina juttingae Van Regteren Altena 1945; Divaricella juttingae Spaink 1965; Juttingia Loosjes 1965; Teralatirus Coomans 1965; Lyratellina juttingae Van Regteren Altena 1965; Lucinella juttingae Spaink 1965; Neritina juttingae Mienis 1973.
Blöte, H.C.: Pseudotoma bloetei Koperberg 1931.
Bruggen, A.C. van: Apera bruggeni Forcart 1967; Centrafricarion bruggeni Van Mol 1970; Bruggennea Dance 1972; Sunetta bruggeni Fischer - Piette 1974; Plekocheilus (Eurytus) bruggeni Breure 1978; Cingula bruggeni Verduin 1984.
Butot, L.J.M.: Amphidromus perversa butoti Laidlaw & Solen 1966; Isabellaria butoti H. Nordsieck 1984.
Engel, H.: Gymnotoplax engeli Gardiner 1936; Flabellina engeli Du Bois-Reymond & Marcus 1968.
Feen, P. van der: Turritella (Haustator) vanderfeeni Brakman 1937.
Gittenberger, A.: Virzaparia (V.) adrianae Gittenberger 1969; Albinaria adrianae Gittenberger 1979.
Gittenberger, A. & E.: Thaumastus (Scholvienia) gittenbergorum Breure 1978.
Gittenberger, E.: Euomphalia (Oscarboettgeria) euages gittenbergeri Hudec 1971; Bulimulus (B.) gittenbergeri Breure 1974; Lindbergia gittenbergeri Pintér & Riedel 1983; Cingula gittenbergeri Verduin 1984; Belgrandiella edmundi Boeters 1984.
Hooven, Ph. van: Truncatellina strobeli var. hooveni Bayer 1938.
Janssen, A.W.: Cingula jansseni Verduin 1984.
Jong, K.A.G. de: Spelaeodiscus (S.) dejongi Gittenberger 1969.
Kaas, P.: Callistochiton kaasi Leloup 1981.
Kuiper, J.G.J.: Paramastus kuiperi Zilch 1960; Kuiperia Schlickum 1961; Limnopappia kuiperi Schlickum 1962; Oestophora (Suboestophora) kuiperi Gasull 1966; Pisidium (Odhneripisidium) kuiperi Dance 1967; Dosinia (Asa) kuiperi E. Fischer 1967; Galileja kuiperi Starobogatov & Streletzkaja 1967; Paludinella (P.) kuiperi Brandt 1974; Pisidium miokuiperi Schütt & Kavusan 1984); Cingula kuiperi Verduin 1984.
Lacourt, A.W.: Chrysallida (Partulida) lacourti F. Nordsieck 1972; Cingula lacourti Verduin 1984.
Loosjes, F.E.: Pseudonenia loosjesi Zilch 1954; Pseudonenia loosjesiana Ray & Roychoudhuri 1968; Albinaria xanthostoma loosjesi H. Nordsieck 1977.
Maassen, W.J.M.: Nesopupa maasseni Van Regteren Altena 1975; Iglica (Raphica) Maasseni Schütt 1980.
Meijer, T.: Gastrocopta (Vertopsis) meijeri Schlickum 1978.

Mienis, T.: Trochoidea (Xerocrassa) mienisi Forcart 1975; Cochlostoma mienisi Schütt 1978.
Neuteboom, W.H.: Deroceras jaeckeli neuteboomi Forcart 1972.
Priester, L. de: Conus thalassiarchus var. depriesteri Wils 1972.
Regteren Altena, C.O. van: Mangelia altenai Brakman 1938; Cythara (Mangelia) altenai Brakman 1938; Limax (L.) maximus altenai Grossu & Lepu 1960; Milax altenai Forcart 1972; Trochoidea (Xeroamanda) dernensis altenai Brandt 1959; Xylopholas altenai Turner 1972; Conus altenai A. Janssen 1972; Altenaia Zilch 1972; Ensis altenensis Van Urk, 1972; Astarte mutabilis altenai Spaink 1972; Regterenia De Rooij-Schuiling 1972; Chondrina calpica altenai Gittenberger 1973; Altenaeum Spaink 1972; Drymaeus altenai Breure 1976.
Rempe, J.: Gyralina rempei Gittenberger 1975.
Ripken, Th.E.J.: Virpazaria (Aemiliella) ripkeni Gittenberger 1969; Chondrina ripkeni Gittenberger 1973.
Slabber, A.: Turritella vanderfeeni var. slabberi Brakman 1937.
Slik, L. van der: Cingula sliki Verduin 1984.
Tesch, P.: Glycymeris (Pectunculus) teschi Van Regteren Altena & Beets 1945; Persicula (Gibberula) dijcki teschi Van Regteren Altena 1945; Astarte teschi Heering 1950.
Verduin, A.: Alvania (Moniziella) verduini Van Aartsen 1983.
Voorwinde, J.: Glibertia prosperi Van der Meulen 1951; Hinemoa voorwindei Laseron 1959; Pronucula voorwindei Bergmans 1969; Favartia (Murexiella) voorwindei Ponder 1973; Pisinna voorwindei Ponder & Yoo 1976; Eatoniopsis (Boogina) voorwindei Ponder & Yoo 1980.
Wagenaar Hummelinck, P.: Octopus hummelincki W. Adam 1937; Peltodorus hummelincki Du Bois-Reymond Marcus & Marcus 1963; Bulimulus hummelincki Breure 1974.
Wiebes, J.T.: Simpulopsis wiebesi Breure 1975; Bulimulus wiebesi Breure 1978.

Schrijver dezes houdt zich gaarne aanbevolen voor eventuele aanvullingen ter publicatie in een volgend nummer van het CB.

Onderscheidingen van andere aard zijn: benoeming tothonorair wetenschappelijk medewerker aan een museum of instituut, verlening van een erelidmaatschap en van een eredoctoraat.

Honoraire functies. In de afgelopen 50 jaar is enkele malen een lid der NMV tot honorair medewerker van een museum benoemd. Jacques Voorwinde, die een actief lid van de Rotterdamse Werkgroep was (CB 50: 357) en in 1950 naar Australië emigreerde, werd in 1965 benoemd tot 'honorary associate' van het Australian Museum te Sydney (CB 191: 950; 217: 1477). In een brief dd. 10 maart 1978 liet hij weten, dat hij erelid van de Australian Museum Society was geworden.

In 1966 werd J.G.J. Kuiper tot 'Correspondant du Muséum' benoemd, namelijk van het Muséum national d'histoire naturelle de Paris.

'Honoraire medewerkers' van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie te Amsterdam werden in 1971: ing. L.J.M. Butot, mevrouw dr. W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting, H.K. Mienis en J.G.J. Kuiper (CB 152: 171). In 1977 kregen K.M. de Jong en E. Wils, en in 1982 P.L. van Pel dezelfde status.

A.W. Lacourt werd in 1973 per brief van het toenmalige Ministerie van C.R.M. (Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk) medegedeeld, dat hij tot 'honorair wetenschappelijk medewerker' van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden benoemd was (CB 151: 147). Ir. A. Verduin en W.H. Neuteboom kregen in 1976 ook deze status.

In 1982 werden mevrouw dr. W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting en drs. P.J. van der Feen tot honoraire conservators van de Molluskencollectie van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen te Middelburg benoemd.

Erelidmaatschappen. De NMV verleende in 1964 het erelidmaatschap aan mevrouw dr. W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting (Cb 112: 1168), in 1968 aan dr. C.O. van Regteren Altena (CB 128: 1369) en in 1978 aan J.G.J. Kuiper (CB 182: 774).

Eredoctoraten. De Justus Liebig Universiteit te Giessen verleende in 1964 een eredoctoraat aan mevrouw W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting, bekend om haar omvangrijke oeuvre over de mollusken van de Indo-Australische archipel en van Nederland (CB 112: 1168, 1173), en wel: 'in Würdigung eines gelebten Beispiels für den Dienst am Humanen durch rastloses Forschen und furchtloses Handeln' (bul 2.12.64). In 1967 verleende de Universiteit van Amsterdam een eredoctoraat aan ons medelid G.L. van Eyndhoven, wegens zijn entomologisch (!) werk met name op het gebied der Acari (mijten) (CB 121: 1279), en in 1984 aan J.G.J. Kuiper (Cb 216: 1445) voor zijn onderzoek op het gebied van de kleine zoetwatermossels (Sphaeriidae).

12. Slotwoord

Een onzer medeleden (dr. Wagenaar Hummelinck) schreef boven zijn proefschrift 'Wij kunnen niet allen metselaar zijn, er moeten er ook zijn die de stenen aandragen'. Het wetenschappelijke niveau van een Vereniging als de NMV wordt ontegenzeggelijk bepaald door het werk van de 'metselaars', namelijk degenen die het resultaat van hun onderzoek publiceren of op andere manier uitdragen. Maar de metselaars, vooral op taxonomisch en zoögeografisch gebied, zouden niet veel kunnen uitrichten zonder de hulp van de velen die waardevolle bouwstenen aandragen. Hun ijver blijkt wel het duidelijkst uit het aantal nieuwe soorten voor onze fauna, en nieuwe vindplaatsen in Nederland, sinds de oprichting van de Vereniging. Van Benthem Jutting (1933) noemde 82 soorten in ons land levende landslakken. Gittenberger e.a. (1970) komen reeds op 97 soorten. Dus liefst 15 nieuwe soorten in het tijdvak van 35 jaar. Dorsman & De Wilde (1929) kenden 63 soorten zoetwatermollusken in Nederland. In de door Kuijper (1980) ten behoeve van de E.I.S.-Nederland opgestelde lijst staan 70 soorten. Dus 7 nieuwe soorten voor onze fauna. De lijst van de op onze kusten gevonden mariene soorten is sinds 1934 nog veel meer gegroeid.

De stimulerende wisselwerking tussen 'metselaars' en 'stenendragers' bepaalt de levenskracht van een Vereniging als de onze. De basis van de NMV is breed en gevarieerd, wat hoop geeft voor de toekomst, mits ervoor gezorgd wordt, dat er aanwas van onderen is, en dat zij, die moeite hebben hun plaats in de Vereniging te vinden, aangemoedigd worden door hulp en persoonlijke contacten. Daarom ook zijn stedelijke contactgroepen zo belangrijk.

Wat het aantal leden betreft, mag de NMV er zijn, zeker in vergelijking met soortgelijke verenigingen in West-Europa. De Société Française de Malacologie had in januari 1984 ruim 300 leden; De Deutsche Malakozoologische Gesellschaft ruim 200 (Mitt. D.M.G. 3: 401). De Conchological Society of Great Britain & Ireland, die, door het taalbereik van het Engels, leden in de hele wereld heeft, had in 1980 ruim 600 leden. De Belgische Vereniging voor Conchyliologie heeft er ongeveer 200, waaronder een twintigtal Nederlanders.

Wanneer men tenslotte, behalve alles wat reeds in de paragrafen 2 tot en met 11 uiteengezet is, in aanmerking neemt, dat Basteria in de vijf achter ons liggende decennia ruim 4800 bladzijden tekst telde en dat het Correspondentieblad met 3500 bladzijden (waaronder ca 250 bladzijden bibliotheekcatalogus) uitkwam, hetgeen met elkaar een ontzaglijke hoeveelheid werk en werklust vertegenwoordigt, dan ligt het antwoord op de in de inleiding gestelde vraag of de NMV wel een bloeiende vereniging is, voor de hand, namelijk zonder reserve bevestigend. Als wij deze koers aanhouden, kunnen wij met vertrouwen het volgende lustrum tegemoet gaan.

ENKELE FOTO'S

Bij een verhaal over de geschiedenis van de Vereniging behoren illustraties. Het grote probleem was echter, hoe deze te bemachtigen. Op een afstand van 500 kilometer van Nederland leek dit onmogelijk. Toen de ongeïllustreerde tekst reeds naar de drukker was, bracht prof. Joosse uitkomst. De hierna volgende fotobladen getuigen ervan. Zij geven een bont beeld van het verenigingsleven: excursies, vergaderingen, vrolijke ontmoetingen, congressen, belangrijke gasten uit het buitenland, enz. Er zijn, dat kan niet anders, grote chronologische hiaten in. Van belangrijke gebeurtenissen in de Vereniging schijnen geen foto's te bestaan. Vaak was er geen fotograferend lid aanwezig. Mede hierdoor zullen veel leden vergeefs hun portret op de fotobladen zoeken.

De foto's werden verstrekt door resp. dr. Coomans (nr. 4), J.G.B. Nieuwenhuis (nrs. 14, 19, 39), T. Meijer (nrs. 6, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 21, 24, 28, 30, 32, 33, 34, 35, 42, 43), prof. S. Geerts (nr. 17), D.J. Boerman (nrs. 5, 10, 11, 23, 41), D. Hoeksema (nrs. 1 en 2), W.H. Neuteboom (nr. 8), J.G.J. Kuiper (nrs. 3, 7, 9, 22, 25, 26, 27, 29, 31, 36, 37, 38, 40, 44). Voor de keuze en het formaat der reproducties is alleen de ondergetekende verantwoordelijk. Niemand kan dus ijdelheid verweten worden wanneer zijn portret meer dan één keer op deze bladzijde voorkomt!

De foto's vormen een begin van het foto' en dia-archief der NMV. Dit wordt beheerd door onze verenigingsarchivaris Jan Nieuwenhuis, die gaarne een afdruk zal ontvangen van elke foto die op de NMV en haar leden betrekking heeft. Ook pasfoto's en portretopnamen zijn welkom. Bij elke foto moeten de documentair onontbeerlijke gegevens vermeld worden nl. waar en wanneer de opname gemaakt is en wie er op staan.

Het zou een goed idee zijn, voortaan elk jaar minstens één bladzijde van het CB met oude of recente foto's te vullen.

J.G.J.K.

1. C. Brakman (overl. 1955), voor de ingang van zijn school in Nieuw- en St. Joosland; grondlegger van de studie der Zeeuwse fossiele schelpen; foto van omstreeks 1935, met originele omlijsting van de fotograaf.
2. Het echtpaar Brakman bij het 25-jarig huwelijksfeest in 1927.
3. H.G. de Smit (overl. 1964), kartograaf en minutieus tekenaar; niet alleen schelpen, ook foraminiferen; op 83-jarige leeftijd nam hij deel aan een zonsverduisteringsexpeditie naar Zuidslavië; zijn collectie en zijn malacologische boeken gingen naar het Natuurhistorisch Museum te Enschede (CB 115: 1208).
4. L. Dorsman (overl. 1949), schoolhoofd, auteur van het eerste Nederlandse populariserende boek over de schelpen van ons strand.
5. Contactgroep Den Haag (1961), A.L. Brandhorst met twee kleinkinderen en Han van Haren (rechts), destijds vraagbaak op het gebied van fossiele schelpen.
6. Cor Karnekamp (1969), steunpilaar van de Malacologische Contactgroep Amsterdam.
7. Jubileumvergadering Amsterdam 1959, van links naar rechts: J.J. Bernard, I. Kristensen, Ab Stiva (overl. 1983).

8. Overzichtsfoto van het noenmaal tijdens de viering van het 40-jarig bestaan (1974) der NMV.
9. A.L. Brandhorst (overl. 1971), jarenlang gastheer van de Haagse contactavonden.
10. Haagse contactgroep, 83ste vergadering op 21 april 1961, van links naar rechts: L. van Duuren, B. Prins, R.M. van Urk, A.A.W. Schram, L.S. Paardekooper (overl. 1966), M. Verhoeven (overl. 1971).
11. Zelfde bijeenkomst als no. 10, van links naar rechts: H.G. de Smit (overl. 1964), J.J. van Aartsen, B. van der Most (overl. 1980), A.L. Brandhorst (overl. 1971), H. van Haren.
12. Tijdens de jubileumvergadering van de Malacologische Contactgroep Amsterdam in nov. 1974, van links naar rechts: Wim Maassen, Joop Rempe (overl. 1975) en Jan Hak.
13. Bert Sliggers tijdens een excursie van de Rijks Geol. Dienst, sept. 1977.
14. Determineerdag te Leiden, 12 okt. 1974, van links naar rechts: A.M. Aleven, N. Dekker, mevr. M. Fehr, A.W. Lacourt, een introducé, C. Groot (zie CB 161, tegenover p. 320).
15. Tijdens jubileumvergadering Mal. Cont.gr. Amsterdam, nov. 1974: J. Bos (links) en echtpaar Drijver.
16. Tijdens ontvangst in Zoöl. Museum Amsterdam bij gelegenheid van het 40-jarig bestaan der NMV (1974): echtpaar Van der Feen en H.E. Coomans (midden).
17. Prof. dr. S. Geerts, thans emeritus hoogleraar van de Universiteit te Nijmegen, was als biologisch student in 1934 lid van het eerste bestuur der NMV (foto 1984).
18. Zeeuwen onder elkaar: dr. Joos Joosse uit Nieuw- en St. Joosland (rechts) en dr. Edmund Gittenberger (midden), tijdens congres Unitas Malacologica Amsterdam 1977.
19. Determineerdag Amsterdam 9 okt. 1976, staand A.M. Aleven, zittend J. Brand (links) en ir. H.P.M.G. Menkhorst.
20. T. Meijer, bij Trpeja, tijdens verzamelreis met W. Maassen en J. Rempe naar Ohrid.
21. Mevr. dr. W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting, tijdens jubileumontvangst in Zoöl. Museum Amsterdam, 9 nov. 1974.
22. Jubileum NMV 1959, mevr. M. Fehr, (heer en dame, wie?) en D.J. Boerman.
23. D.J. Boerman (foto 1984) gaf leiding en vorm aan de Haagse contactbijeenkomsten (CB 106: 1101).
24. De schaterlach van George Visser in Grenzach, DMG excursie mei 1971.
25. Dr. C.O. van Regteren Altena (overl. 1976) en dr. L. Forcart (Bazel) tijdens koffiepauze jubileumviering NMV 1959.
26. Jubileumviering NMV 1959: Settepassi (Rome) links, en prof. Thorson (Kopenhagen) rechts; in het midden S. van der Spoel.
27. Dr. P. Fischer, de laatste directeur van het in 1979 opgeheven, oudste malacologische blad, het Journal de Conchyliologie; jubileum NMV 1959.
28. Dr. E. Gittenberger, DMG excursie naar Dalhunden (Elzas), 1975.

29. J. Kuiper, Pisidiums verzamelend in de Pyreneeën, 1961.

30. T. Meijer, DMG excursie Dalhunden (Elzas), 1975.

31. Jubileumviering NMV 1959: S.P. Dance (Londen) en echtgenote, mr. D. Aten (overl. 1967) en (links boven) H.C.J. Bosch.

32. Een hoek van de bestuurstafel, nov. 1976: mevr. dr. M. Gerhardt en J.G.B. Nieuwenhuis, notulerend.

33. A.W. Janssen, tijdens WTKG kamp, juli 1966.

34. NMV excursie Vlissingen 1969, B. van der Most (overl. 1980) links, en F. Willems.

35. W.H. Neuteboom (links) met Fritz Seidl, tijdens DMG excursie naar Grenzach, mei 1971.

36. Dr. S. van der Spoel, tijdens receptie NMV jubileum 1974.

37. Mr. D. Aten (overl. 1967), 25-jarig jubileum NMV, Amsterdam 1959.

38. NMV 25-jarig jubileum 1959, van links naar rechts: L. van Duuren, J.G.B. Nieuwenhuis, D.J. Boerman, J.J. van Aartsen, L.A.W. Lacourt, H. van Haren, I. Kristensen, (wie rechts vooraan?).

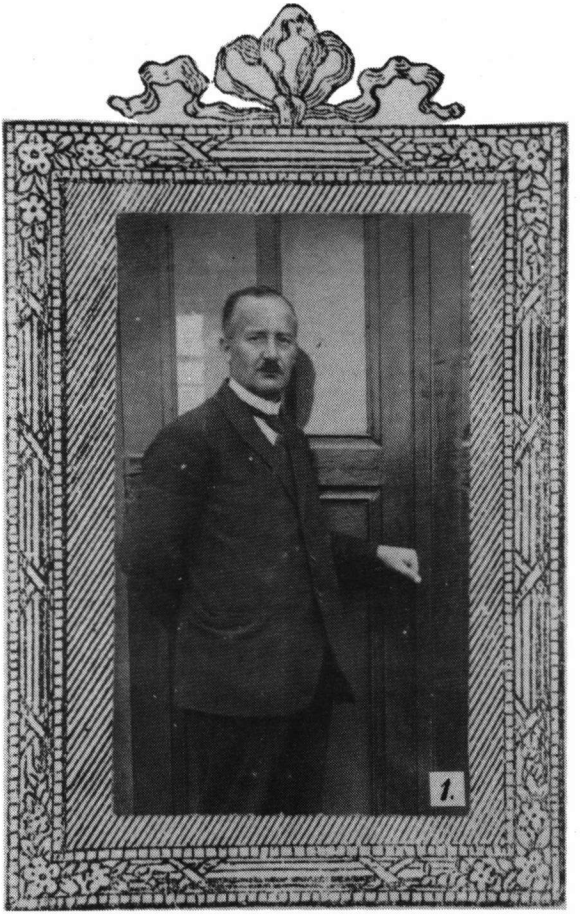
39. Excursie naar Zuid-Limburg, sept. 1976; staand: Zeev Bar en dr. Mia Gerhardt; zittend op muurtje: A.K. Schuitema, W.S.S. Lavaleye, C. Donkersloot, ir. A.J.W. Borghorst, J.G.B. Nieuwenhuis; zittend v.l.n.r. L.J.M. Butot, echtpaar Huneker, Wim Maassen, Ton Meijer.

40. Drs. F.E. Loosjes, leider van de paard- en wagenexcursie 1947 naar de uiterwaarden bij de Grebbeberg. Naast hem twee junior introducé's.

41. A.A.W. Schram zoals Boerman hem aantrof tijdens de NMV excursie naar Enschede 1963.

42. Excursie Rijks Geol. Dienst sept. 1977, rechts vooraan Gerard Spaink, schuin achter hem Adri van der Sman.

43. A. Haandrikman (overl. 1983), weekend excursie NMV okt. 1969; vrolijke avond in jeugdherberg Vlissingen; Haandrikman begeleidt de piano links met vioolspel op biljartkeu.

1.

2.

3.

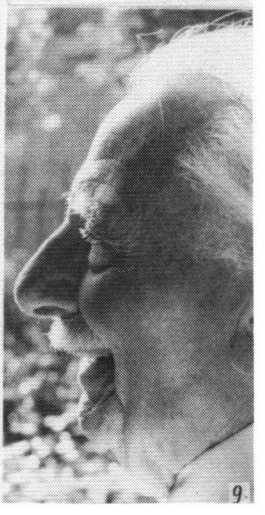

4.

5.

6.

7.

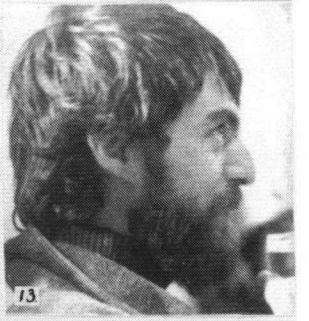

8.

9.

10.

11.

12

13

16

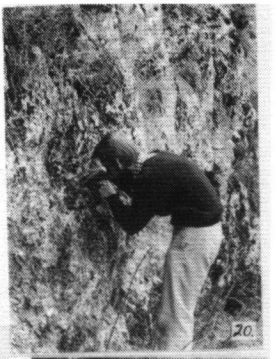
17.

14

15

18.

19.

20.

21.

22.

23.

25.

24.

26.

27.

28.

29

30

31

32

33

34

44

35

36

37

38

39.

40.

41.

42.

43.